

An aerial photograph of a river in winter. The water is dark blue with some white foam from rapids. In the foreground, a concrete bridge with metal railings spans across the river. On the right bank, there is a small wooden cabin with a white roof, surrounded by evergreen and bare deciduous trees. The background shows a dense forest under a clear sky.

Kymenlaakson *Luonto*

Luonnonsuojelua Kymenlaaksossa 60 vuotta

Kymenlaakson *Luonto*

Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piirin 25. vuosijulkaisu 2019

Teemana Luonnonsuojelua Kymenlaaksossa 60 vuotta

Kannen kuva: Timo Mikkola.
Kuvassa Langinkoski ja
Venäjän keisariperheelle
12.7.1889 käyttöön vihitty
"kalastusmaja".

Pääkirjoitus
Markku Suoknuuti

3

Rauno Ruuhijärven terveiset
60 vuotta jatkuneelle
kymenlaaksolaiselle
luonnonsuojelutyölle
Rauno Ruuhijärvi

4

Luonnonsuojelun
alkuvaiheista
Kymenlaaksossa
Risto Hamari

5

Esko, Sten ja Einari
Markku Suoknuuti

14

Steniuksia tapaamassa, professori
Kimmo Tolosen muisteluja
Kimmo Tolonen

Muisteluja Arvi Ulvisesta
Tauno Ulvinen

20

Viljo Kujala ja Kymenlaakson
luonnonsuojelusuunnitelmia
Markku Suoknuuti
Retkellä Viljo Kujalan kanssa
Seppo Vuokko

24

Historian siipien havinaa
Valkmusasta Verssoon
Ragnar Öst

26

Pohjois-Kymen Luonnon
neljä vuosikymmentä
Jukka Airola

29

SLL Kaakkois-Kymi
Taistelua luonnon ja yhdistyksen
olemassaolon puolesta
Anne Nisula

33

Repoveden suojeluhistoria
Lassi Kujala

36

Mikä ihmeen KYLY?
Seppo Grönlund

46

Virolahti,
50 vuodessa lähes
"nollatason lajitietämyksestä"
yhdeksi Suomen lajisuojelun
"hot-spoteista" -Miten "tempu" tapahtui?
Jari Kaitila

50

LUONNONSUOJELUTYÖTÄ 60 VUOTTA JA VÄHÄN ENEMMÄNKIN

Uusi ajanjakso kymenlaaksolaisessa luonnontutkimuksessa ja -suojelussa käynnistyi 9.6.1959, kun Kymenlaakson Luonnon Ystävät ry perustettiin. Toki oli Kymenlaakson luontoa, niin elollista kuin elotontakin, tutkittu ja suojeltu jo aiemminkin. Tästä saa hyvän kuvan Sten Steniuksen 1966 laatimasta ”Kymenlaakson luonnonsuojelukohteet” -selvityksestä, jonka hän teki Kymenlaakson Seutukaavayhdistykselle. Tuolloin Kymenlaaksoon kuului vielä 18 kuntaa Ruotsinpyhtää mukaan lukien. Maakunnan alueella oli suojeltu 197 luonnon- ja maisemanhoitoaluetta sekä luonnonmuistomerkkeinä 226 yksittäistä puuta, siirtolohkareita, hiidenkirnua tms.

Voidaan kuitenkin sanoa, että vasta maakunnan oman rekisteröidyn yhdistyksen, sen toimintaan osallistuneiden alojensa ammattilaisten ja harrastajien ansiosta alkoi tietoa Kymenlaakson luonnosta kertyä merkittävästi lisää. Alkuvaiheen jälkeen Luonnon Ystävien aloittama yhdistystoiminta laajeni, syntyi uusia paikallisia yhdistyksiä, sekä vähän myöhemmin myös Suomen Luonnonsuojeluliiton alaisuuteen Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri. Kaikkeen tähän ”uuteen” aktiivisuuteen olivat merkittävästi vaikuttamassa myös Kymenlaakson Luonnon Ystävien jäsenet aina yhdistyksen lopettamiseen vuonna 1985 saakka.

Ensimmäisiä merkittäviä luonnonsuojelullisia kiistakapuloita yhdistystoiminnan alkutaipaleella oli Langinkosken sillan (kansikuva) rakentaminen. Kymenlaakson Luonnon Ystävät yhdessä Kymenlaakson maakuntaliiton ja Kymenlaakson matkailuyhdistyksen kanssa esittivät huhtikuussa 1960 vetoamuksen Kotkan kaupunginvaltuustolle, jotta silta- ja tiehanke peruttaisiin Suomen ainoan vapaana mereen laskevan kosken maisemallisten ja muiden arvojen suojelemiseksi. Silta kuitenkin rakennettiin, ja se vihittiin käyt-

töön 30. syyskuuta 1963. Tähän oli ilmeisen pakottava tarve, sillä sillan avulla saatiin työssäkäyville ja koululaisille paremmat kulkuyhteydet Kymijoen länsipuolen uusien lähiöiden ja Kotkan keskustan välille.

Kymenlaakson luonto on nykyisin hyvin tunnettu. Maakunnasta kerätyn tiedon pohjalta on arvokkaiden alueiden suojelua edistetty koko tämän yhdistysten historian ajan. Alueelle on saatu perustettua kolme kansallispuistoa. Lisäksi on Natura-alueiden ja yksityisten suojelualueiden sekä METSO-ohjelman avulla suojeltu lajeja ja luonnon monimuotoisuutta. Soidensuojelualueet ja niitä koskeva uusi täydentävä ehdotus ovat olleet myös tärkeitä tekijöitä suoluonnon suojelussa sekä soiden tilan ja suojelutason arvioinneissa.

Paljon on kuitenkin vielä tehtävää. Metsäluonnon ja soiden monimuotoisuus on edelleen uhattuna. Metsäojitus ja turvetuotanto pilaavat vesistöjä ja uhkaavat niiden lajistoa. Perinnebiotooppien, niittyjen ja pientareiden lajisto ja monimuotoisuuden säilyttäminen kaipaavat niin ikään toimenpiteitä. Edellä mainitut teemat ovat ehkä tämän hetken polttavimpia, mutta on myös monia muita huomioon otettavia teemoja, joista ilmastonmuutos ja sen laaja-alaiset vaikutukset kaikenlaiseen toimintaan on ehkä niistä jatkossa merkittävin.

Tämän juhluvuoden lehtiartikkelit kertovat 60-vuotisesta Kymenlaakson luonnon eteen tehdystä työstä ja toimijoista. Toivottavasti, kun luonnonsuojelutyötä 40 vuoden kuluttua kerrotaan alueen 100-vuotisen historian merkkivuonna, ei elinympäristöjemme tila ole niin huono kuin miksi se tällä hetkellä taloudellisten vaikuttimien ja ilmastonmuutoksen ansiosta näyttäisi kehittyvän.

Markku Suoknuuti

Suomen Luonnonsuojeluliitto
KYMENLAAKSG

Suomen luonnonsuojeluliiton
Kymenlaakson piiri ry

Julkaisija • Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry

Vastaava toimittaja • Markku Suoknuuti

Toimituskunta • Pauliina Klemola, Pekka Raukko

Taitto • Seija Aspola

Pro bono -avustajat • Rauno Ruuhijärvi, Risto Hamari, Kimmo Tolonen, Tauno Ulvinen, Seppo Vuokko, Ragnar Öst, Jukka Airola, Anne Nisula, Lassi Kujala, Seppo Grönlund, Jari Kaitila

Painosmäärä • 1 200 kpl **Irtonumero** • 5 euroa **ISSN** • 1238-5530

Kirjapaino • Painotalo Westman Oy, Kotka

Luonno

Kuvassa oikealta Sten Stenius, Rauno Ruuhijärvi ja Einari Valleala Pyhtään Munasuolla
Kuva: Kimmo Tolonen.

Kymenlaakson luonnon toimittaja Markku Suoknuuti pyysi minulta ajatuksia lehden juhlanumeroon. Ensimmäisenä tuli mieleen Kymenlaakson vahva ja pitkäaikainen luonnontutkimuksen ja luonnonsuojelun traditio. Siitä ovat pääosin huolehtineet kymenlaaksolaiset itse. Kun ikäni ja harrastukseni ovat mahdollistaneet asian seuraamisen noin 70 vuoden ajan, aloitan tutuistani metsäntutkija ja Viljo Kujalasta ja kasvitieteilijä, koulumies ja ”Luonto-Liiton isä” Arvi Ulvisesta, joiden rakkaus kotimaakuntaansa oli kestävä. Viljo oli Sippolasta, Arvi oli viettänyt nuoruutensa Mussalossa ja suuren osan työikänsä Kouvolassa. Molemmat jättivät pysyvät jäljet koko maan luonnonsuojelutyöhön sekä järjestötoiminnassa että luonnon harrastuksessa.

Kymenlaakson Luonnon Ystävien perustamisen aikoihin nousi esille kotkalainen silmälääkäri ja kulttuuripersoona Sten Stenius, jolla kasviharrastuksensa lisäksi oli palava luonnonsuojelutahto. Hänen vaikutusaikanaan Kymenlaakson luonnonsuojelualueiden määrä moninkertaistui. Stenin työtä ovat jatkaneet ansiokkaasti biologit Risto Hamari, Tapio Rintanen ja Markku Suoknuuti. Unohtaa ei sovi myöskään ekologian kansainväliselle huipulle noussutta virolahtelaista akateemikko Ilkka Hanskia, joka sisäisti Itäisellä Suomenlahdella oppimansa saaristoteorian ekologisissa tutkimuksissaan ympäri maailmaa.

Jo 1960-luvulla kiinnitettiin huomiota Kymenlaakson soihin. Alueella oli useita lähes säilyneitä suursoita, joista Pyhtään Munasuo ja Kananiemen-

Maisema Haukkavuorelta Kananiemensuolle.
Kuva: Markku Suoknuuti.

Luonnonsuojeluterveyset Kymenlaaksolle

suo nousivat kansalliseen huip-
puluokkaan. Suotutkija Kimmo
Tolonen selvitti niiden arvon
ja laadun. Suot ovat edelleen
luontotyypeistä uhanalaisimpia.
Kananiemensuon alue on
nykyisin Valkmusan kansallis-
puistoa. Kymenlaakson ensim-
mäinen kansallispuisto perus-
tettiin Itäiselle Suomenlahdelle
vuonna 1982. Se tavallaan täy-
dentyi 2018, kun Venäjä perusti
Suomenlahden luonnonpuiston
sodassa menetetyille Suomen
saarille. Luonto toimii jo nyt
rajoista välittämättä. Viimeis-
in hieno saavutus Kymenlaak-
sossa on Repoveden kansallis-
puisto, jonka perustamiseen
vuonna 2003 UPM merkittä-
västi osallistui. Unohtaa ei so-
vi myöskään Kotkan kansallis-
ta kaupunkipuistoa. Nyt lienee
poliittinen mahdollisuus täy-

dentää Kymenlaakson soiden-
suojelualueita muun muassa
Kajasuolla.

Kymmenkunta vuotta käyn-
nissä ollut metsien suojelun
toimintaohjelma METSO si-
sältää pienehköjen suojelualu-
eiden verkon ohella talousmet-
sien luonnonhoitoa ja erilaisia
monimuotoisuushankkeita. Se
on edistynyt Kymenlaaksos-
sa varsin hyvin. Vuoteen 2025
ulottuvassa ohjelmassa noin sa-
takunta kohdetta on toteutu-
nut ja tavoitteesta ollaan ehkä
puolivälissä. Esimerkkiä näyt-
tää akateemikko Ilkka Hans-
kin testamentin luontoverkko
Virolahdella, josta Ilkan perhe
huolehtii.

Ei ole todennäköistä, että
luonnon monimuotoisuus uu-

sia suojelualueita perustamalla
ja luontoa ennallistamalla tuli-
si valmiiksi lähivuosikymmen-
ten aikana. Ilmastonmuutos
on lisännyt haasteita. Tärkeää
olisi, että monimuotoisuuden
säilyttäminen ja jatkuvuudesta
huolehtiminen luonnon käytös-
sä, erityisesti metsätaloudessa,
olisi itsestään selvyys. Tehtä-
vää riittää monille sukupolville
myös Suomen luonnonsuojelu-
liiton Kymenlaakson piirissä.

Nykyisiä saavutuksia arvos-
taen ja piiriä onnitellen

Rauno Ruuhijärvi

Suomen luonnonsuojeluliiton
kunniaapuheenjohtaja

Kymenlaakso

LUONNONSUOJELUN ALKUVAIHEISTA KYMENLAAKSOSSA

Risto Hamari

Kymenlaakson Luonnon Ystävät

Maaliskuussa 1959 professori Viljo Kujala ja tohtori Arvi Ulvinen esittivät kymenlaaksolaisille luonnon ystäville paikallisissa lehdissä kutsun kokoukseen, jossa pohditaisiin tarvetta perustaa yhdistys tutkimaan maakuntamme luontoa, kertomaan siitä ja suojelemaan sitä. Kutsu ei ollut turha. Kotkan lyseolle kokoontunut joukko oli yksimielinen uuden yhdistyksen tarpeesta, ja asiaa päätettiin edistää. Jo kesäkuun alussa kokoontuttiin Anjalan kartanomuseolle, ja sen kokouksen tuloksena perustettiin yhdistys nimeltä Kymenlaakson Luonnon Ystävät. Perustamispäivä oli 9. kesäkuuta 1959.

Uusi hallitus käynnisti toiminnan. Yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin professori Viljo Kujala ja sihteeriksi Esko Almgren. Muut hallituksen jäsenet olivat varatuomari Armas Syren, tohtori Sten Stenius, metsänhoitaja Einari Valleala, varastonhoitaja Sulo Lehtonen, FT Arvi Ulvinen ja lehtorit Esko Almgren, Lauri Tien-suu ja Terttu Harve. Tiedotus jäsenistölle oli heti tärkeässä osassa. Tietojen välittämiseksi perustettiin oma lehti, Kymenlaakson Luonto.

Kymenlaakson Luonto

Vuonna 1961 yhdistyksen sihteeriksi tuli metsänhoitaja Kalevi Viljamaa ja uuden lehden vastaavaksi toimittajaksi lehtori Elvi Putto.

Lehti olikin varsin tärkeä tietojen levittäjä, sillä siihen kirjoittivat aktiivisesti niin hallituksen jäsenet kuin muutkin luontoa tutkivat ja tarkkailevat harrastajat. Alkuvaiheen laajoja artikkeleita olivat Taino Ulvisen Salpausselän lähteikkökasvit, Arvi Ulvisen Kymenlaakson sukupuuttoon kuolleita kasveja, Leo Lindgrenin Vanhan kulttuurin tulokaskasveja, Esko Almgrenin Kotkan seudun geologiaa, Jorma Taarnan Jaalan pähkinäpensaista ja Arvi Ulvisen Kymenlaakson puita. Arvi Ulvinen olikin lehden uutteen avustaja. Hänen kirjoittamia artikkeleita oli lähes vuosittain aina viimeisiin lehtiin asti. Kuvaavaa on, että kun viimeiset yhdistyksen julkaisemat numerot vuonna 1985

Alkuvaiheet. Sotien jälkeen pääpaino oli maamme jälleenrakentamisessa, eikä ympäristökysymyksiin kiinnitetty merkittävää huomiota. Kuitenkin tietoa niin kasveista kuin eläimistä kertyi koko ajan, sillä useat tutkijat olivat keränneet tietoja myös Kymenlaaksosta. Sen lisäksi tietoa ja näytteitä kertyi innostuneiden harrastajien avulla, joten kohtalainen kuva tästäkin maankolkasta oli olemassa.

Kymenlaakso oli kuitenkin vahvasti teollistunut maakunta. Teollisuuden vaikutukset ympäristöön olivat niin voimakkaat, että erityisesti luontoon kohdistuvien tutkimusten parissa työskentelevät henkilöt havahtuivat huomaamaan luontoamme uhkaavan vaaran. Niinpä 1950-luvun lopulla professori Viljo Kujalan aloitteesta kokoonnuttiin perustamaan ensimmäistä yhdistystä, jonka nimenomainen tarkoitus oli hankkia tietoa Kymenlaakson luonnosta ja toimia aktiivisesti luonnon suojelemiseksi.

Luonnon Ystävien lehti ilmestyi 4 kertaa vuodessa. Lehdessä julkaistiin artikkeleita, rauhoitustietoja ja tiedonantoja. Kuva: Risto Hamari.

oli saatettu jäsenistölle, oli Ulviselta vuodelle 1986 jo odottamassa seuraava artikkeli: Kasvihuhuja Kymenlaaksosta, joka on taittovedoksena olemassa, mutta taloudellisista syistä lehteä ei enää painettu.

Lehden kirjoittajina oli useita huomattavia tutkijoita. Kimmo Tolonen kirjoitti molemmista Pyhtään suursoista, Leo Aario Kymihoen synnystä, Ilkka Hanski sinappiperhosen suurvaelluksesta, Tapio Rintanen Huovarista, Arvi Ulvinen suurpedoista ja Lauri Leikkonen lintututkimuksista.

Laajojen artikkeleiden ohella lehdessä oli joukko tiedonantoja maakunnassa tavatuista lajeista ja luonnonilmiöistä. Lehden elinaikana näistä tiedonannoista kertyi mel-

koinen otos maakunnassa tavatuista eliölajeista ja elottoman luonnon kohteista.

Lehden lisäksi yhdistys perusti myös julkaisusarjan Kymenlaakson Luonnon Ystävät ry:n julkaisuja. Sarjassa ehti ilmestyä vain kaksi numeroa. Numeron yksi aiheena olivat Pyhtään suursuot. Se perustui Kimmo Tolosen tutkimuksiin, ja Sten Stenius käänsi sen ruotsiksi nimellä Om växt- och fågelvärlden på Pyttis stormyrar. Toisen numeron kirjoittaja Arvi Ulvinen kuvaili Thiodolf Saelanin kasvistollista tutkimusmatkaa Kymenlaaksoon vuonna 1856. Ulvinen valotti monen muunkin tutkijan merkitystä Kymenlaakson luonnon varhaisten vaiheiden selvittelyssä. Näistä mai-

nittakoon Albert Collin, A.E. Westerland ja Alexander von Nordman. Vanhimman tutkimuksen tekijästä Christian Stewenistä puolestaan kirjoitti Kalevi Viljamaa.

Julkaisutoiminnan ohella yhdistys järjesti jäsenilleen ja muille kiinnostuneille teemaretkeilyjä. Eniten osallistujia keräsivät linturetkeilyt. Ensimmäinen sellainen järjestettiin Haminan Lupinlahdelle. Suuren suosion vuoksi retki päätettiin uusina tulevana vuosina ja näin tehtiinkin. Lisäksi ohjelmaan kuului vuosittain talvilintulaskenta. Arvi Ulvinen toimi oppaana kasviretkellä Kouvolan seudulla ja yhteistyössä Suomen Hyönteistieteellisen Seuran kanssa suunnattiin hyönteisretki Virolahdelle.

Huomattava voimainponnistus olivat elokuussa 1962 järjestetyt Kymenlaakson luonnonsuojelupäivät Kotkassa. Maakunnan ensimmäisillä luonnonsuojelupäivillä pidettiin puheita ja esitelmiä ja järjestettiin aihepiiriä käsittelevä näyttely. Kaksipäiväinen tapahtuma päättyi retkeilyyn Reitkallin Suurivuorelle, Anjalan Junkkarinvuorelle sekä Anjalan kartanomuseon puistoon. Matka jatkui vielä Iitin Hiidenvuorelle, josta Salpausselkää seurailen ajettiin Tuohikottiin ja edelleen Kaipaiten kautta Kotkaan. Matkan aikana asiantuntijat selostivat niin positiivisia kuin negatiivisiakin asioita luonnonsuojelun näkökulmasta arvovaltaisille osallistujille, joihin kuntapäätäjien lisäksi kuului muun muassa valtion silloinen luonnonsuojeluvalvoja Reino Kalliola.

Keskeinen aktiviteetti olivat kuukausikokoukset. Tavallisesti niissä oli jokin teemaluento. Sen lisäksi osallistujat ilmoittivat erilaisia luontohavaintojaan, joista

keskusteltiin. Yleensä esitelmä ja tiedonannot kirjattiin ja ne julkaistiin Kymenlaakson Luonto-lehdessä.

Kotkan kaupunki järjesti yhdistykselle tilat, jotka olivatkin tarpeen, sillä lahjoituksina käyttöön saatiin täytettyjä eläimiä ja lopulta myös kokoelmia, lähinnä kasveja ja hyönteisiä. Vuosien saatossa niitä kertyi varsin paljon ja tilanahtaus lisääntyi vastaavasti. Yhdistys esittikin toistuvasti Kotkan kaupungille parempien tilojen saamista. Kun Kotkaan puuhattiin omaa museota, anottiin sen yhteyteen tilaa myös luonnontieteelliselle museolle. Olihan yhdistyksen tiloihin kertynyt täytettyjä eläimiä, kasvinäytteitä ja kiviäkin. Myös hyönteisnäytteitä oli runsaasti. Toive kuitenkin kariutui.

Luonnonsuojelutoimikunta

Heti vuoden 1960 alussa asetettiin Luonnonsuojelutoimikunta. Sen ensimmäiseksi ja pitkäaikaiseksi puheenjohtajaksi tuli LKT Sten

Stenius. Yhtä lailla pitkäaikaisena sihteerinä toimi Lasse Liljeqvist. Luonnonsuojelutoimikunta keskittyi erityisesti rauhoitustoimintaan. Alkuvaiheessa suurin osa rauhoitetuista kohteista oli luonnonmuistomerkkejä. Historiansa tai erikoisuutensa perusteella merkittäviä puita rauhoitettiin useita, kuten Kuutsalon mukuramänty, Anjalan piiskamänty, Marinkylän kataja tai tyttölyseon tervaleppä. Koska lainsäädäntö ja viranomaisytyö olivat alkuvaiheessa puutteellisia, oli alueiden rauhoittaminen nykyistä paljon vaikeampaa. Steniuksen sitkeyden ja hyvien suhteiden takia myös alueita saatiin rauhoitettua. Sellaisia olivat muun muassa Savanjärven aarnialue, Kannusjärven Korkeavuori, Sinisen yökönlehden kasvu ympäristö ja Laajakosken lehmuslehto. Hänen ansiostaan myös Sarvikari saatiin rauhoitettua.

Vuonna 1966 Viljo Kujala luopui ikäänsä vedoten puheenjohtajan tehtävästä. Hänet valittiin yh-

Valkmusan kansallispuiston Kananiemensuo on eteläisen Suomen merkittävimpiä keidas- ja aapasuoluonnon näytealueita, jota Munasuon ja Mustanjärvensuon keitaat merkittävästi täydentävät. Kuva: Markku Suoknuuti.

distyksen kunniapuheenjohtajaksi samassa kokouksessa. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Lauri Tien-
suu, joka hoiti tehtävää vuoteen 1971 asti. Siitä eteenpäin vetovastuun otti Einari Valleala, jonka jäl-
keen puheenjohtajaksi 1979 tuli Sten Stenius ja hänen jälkeensä Risto Hamari.

1970-luvun puoliväliin tultaessa toiminta muuttui selvästi. Kuu-
kausikokoukset eivät riittäneet in-
nokkaimmille luonnon ystäville. Erityisesti lintuharrastajat halusivat tiheämpiä kokouksia. Asia ratkaistiin siten, että käynnistettiin erityinen lintukerho, jonka vetäjäksi lupautui Sakari Petro. Varsin pian myös perhosharrastajat perustivat oman kerhonsa, jota johtamaan valittiin Lasse J. Solanterä.

Lehden aihepiireihin tuli lisää ympäristönsuojeluun liittyviä erityiskysymyksiä. Jätevesien vaikutuksesta Kymijoen vesikasveihin kirjoitti Risto Hamari, ilmanlaatuksymyksiä valotti Jukka Airola kertomalla raidan bakteeriäkämi-

en esiintymisestä Kuusankoskella ja uhanalaisuudesta luonrossamme oli kokonainen sarja aiheita.

Kymenlaakson Luonnon Ystävät osallistui Suomen Luonnonsuojeluyhdistyksen (perustettu 1938) kokouksiin, mutta sielläkin muutoksen aika oli käsillä. Niinpä järjestö organisoitui uudelleen, siihen liittyi muitakin ympäristöjärjestöjä ja yhteinen nimi Suomen Luonnonsuojeluliitto otettiin käyttöön vuonna 1969. Siitä tuli koko kansan järjestö, jonka tavoitteena oli luoda maahan kolmiportainen hallinto, jolla on paikallisyhdistykset, piirijärjestö ja valtakunnantason elin. Vaikka kattavan organisaation luominen vei aikaa, merkitsi muutos ratkaisua myös Kymenlaakson Luonnon Ystävien osalta. Kun tänne alkoi syntyä paikallisyhdistyksiä ja lopulta piirijärjestökin, vallitsi hetken tilanne, että täältä oli kaksi piiritasoista järjestöä edustettuna. Luonnonsuojeluliitto esitti, että Luonnon Ystävät jättäisi

tehtävänsä liiton organisaatiossa ja näin tapahtuikin. Osaltaan asiaa helpotti se, että monessa tapauksessa toiminnasta maakunnassa oli kyse samoista henkilöistä.

Nämä muutokset heijastuivat tuhoisasti Kymenlaakson Luonnon Ystävät ry:n toimintaan. Kun harrastajista lintu- ja perhosharrastajat pitivät omia kokouksiaan ja ympäristönsuojelijat järjestäytyivät luonnonsuojelun vähitellen rakentuvaan yhteisöön, jäi emojärjestöön yhä vähemmän aktiivisia osallistujia. Lehden ilmestyminen lakkasi ensiksi ja vähitellen muukin toiminta. 1980-luvun lopulla ei enää saatu päätösvaltaisia hallituksen kokouksia aikaiseksi ja toiminta hiipui vähitellen. Yhdistyksen kokoelmat lahjoitettiin Kotkan kouluille, kasvinkokoelmat Kasvimuseolle, osa hyönteisistä Hyönteismuseolle ja kirjat, lehdet ja arkisto saatiin sijoitetuksi Kotkan uuden ympäristöviraston tiloihin. Koko toimitila Heikinkadulla tyhjennettiin, mutta

Kotkan kaupunki antoi yhdistyksen käyttöön toimitilat Heikinkadun varren kerrostalon alakerrasta. Siellä pidettiin hallituksen kokoukset, säilytettiin kokoelmia ja arkistoa. Kuva: Risto Hamari.

Entisen Katariinan koulun pihassa oleva pyramiditervaleppä näkyy toimiston ovelta. Tervaleppä on yksi rauhoitetuista luonnonmuistomerkeistä. Kuvat: Risto Hamari.

Piirin vuosijulkaisu on alkuvaiheen yksinkertaisesta ulkomuodostaan kehittynyt näyttäväksi luontolehdeksi. Kuva: Risto Hamari.

Markku Suoknuutin varastosta löytyy Kymenlaakson Luonto -lehden vuosikerroista useita täydellisiä sarjoja. Kuva: Markku Suoknuuti

Markku Suoknuuti kokosi Kymenlaakson Luonto -lehden vuosikerroista useita täydellisiä sarjoja. Niitä tarjottiin halukkaille, ja osa jäi Kymenlaakson luonnonsuojelupiirin haltuun. Suurin osa vuosikerroista löytyy edelleen Markku Suoknuutin arkistosta, ja ne ovat edelleen kiinnostuneiden saatavilla.

Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri

Edellä on kuvattu, miten ensimmäiset ympäristönsuojeluun erikoistuneet yhdistykset rekisteröityivät Kymenlaakson Luonnon Ystävien vielä toimiessa. Suurena apuna syntyvaiheessa oli Suomen luonnonsuojeluliitto, joka antoi ohjeita järjestäytymiseen mallisääntöjä myöten. Tavoitteena oli, että jokaiseen kuntaan saataisiin oma yhdistys, joka olisi oikeustoimikelpoinen kunnan päätösten suhteen. Näin tiiviiseen järjestäytymiseen aika ei ollut kypsä. Pohjoiseen Kymenlaaksoon syntyi Järvi-Kymen Luonto, joka toimi Kouvolan ja Kuusankosken alueella. Elimäelle perustettiin oma luonnonsuojeluyhdistys vähän

myöhemmin ja Anjalankoskelle tuli Keski-Kymen Luonto.

Etelä-Kymenlaaksossa Kotka oli johtavassa asemassa muihin kuntiin nähden, ja sinne järjestäytyi aito kuntakohtainen yhdistys. Kotkan ympäristönsuojeluyhdistys, KYSY. Pyhtäällä järjestäytyminen johti mielenkiintoiseen ratkaisuun, kun Pyhtään Luonto – Pyttis Natur yhdistys syntyi. Sen toimialaan kuuluivat Pyhtään ja Ruotsinpyhtään kunnat, vaikka Ruotsinpyhtää kuului eri lääniinkin. Idässä Kaakkois-Kymen Luonnon toimialue kattoi kaikki Kymenlaakson kaakkoiset kunnat, Vehkalahden, Haminan, Miehikkälän ja Virolahden. Näin piiri koostui alkuvaiheessa kuudesta yhdistyksestä.

Yhteiskunnallinen kehitys johti vähitellen siihen, että Suur-Kouvolan alueelle rakentui Pohjois-Kymen Luonto Järvi-Kymen ja Keski-Kymen Luonnon yhdistyessä. Myöhemmin myös Elimäen Luonto liittyi siihen. Etelässä Kotkan ja Pyhtään yhdistykset sulautuivat yhteen. Nimeksi valittiin Meri-Kymen luonto, enteillen Kaakkois-Kymen

liittymistä tähän kokonaisuuteen. Keskusteluja onkin asiasta käyty, mutta tätä kirjoitettaessa ei ole edetty yhdistymiseen.

Piirin toimintaa

Ajan kuluessa toiminnan painopisteet ovat vaihtuneet, joskin tietyt perustoiminnot ovat jatkuvasti ohjelmassa. Keskeinen tapa on vaikuttaa ympäristöasioihin lausuntoja antamalla. Alkuvaiheessa suuri osa lausunnoista kohdistui suoraan hankkeisiin, joiden katsottiin uhkaavan ympäristöä. Myöhemmin myös erilaiset viranomaisten suunnitelmat ovat olleet kritiikin kohteina. Aiheista keskeisiä ovat olleet metsiin ja turpeen käyttöön liittyvät hankkeet. Toinen tapa vaikuttaa näihin asioihin on osallistua erilaisiin suunnitteluryhmiin. On mielenkiintoista, että esimerkiksi Metsäneuvoston kokouksissa luonnonsuojelupiiri oli lähes ainoa metsien kestävän käytön puolusta. Niinpä selvisi pian, että piiri pidettiin mukana vain ”viherpesun” takia. Metsäneuvostosta erottiin, ja niin on tapahtunut muualla Suomessakin.

Suomen satavuotispäivien kunniaksi Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri järjesti retket Halisenrompuille Selänpäähän (kuva vasemmalla: Seija Aspola ja Kajasuolle (kuva oikealla: Markku Suoknuuti).

Toiminnan monipuolistuessa piiri sai Kouvolasta toimitilat ja sinne toimintoja johtamaan piiri-sihteerin, joka myöhemmin nimettiin toiminnanjohtajaksi. Kaksi pitkäaikaisinta työntekijää ovat olleet Hanna Majander ja nykyisinkin toimiva Riku Rinnekangas.

Yksi suurimmista piirin alkuvaiheen tavoitteista oli taistelu Repovedestä. Se käynnistyi Risto Hamarin puheenjohtajakaudella, mutta eteni jäsenistön mielestä liian hitaasti ja työtä jatkamaan valittiin Markku Porkka. Tulokset tästäkin jäivät edelleen laihoiksi, mutta ajan henki muuttui ja Lassi Kujalan ansiosta asiassa päästiin eteenpäin. Samaan suuntaan Eduskunnassa vaikutti Pentti Tiusanen, ja Kymenlaakson liitossa Ympäristöpoliittinen neuvottelukunta. Laajan rintaman yhteistyönä Repoveden kansallispuisto saatiin aikaan vuonna 2003.

Piiri on vuosittain järjestänyt erilaisia talkoita. Yhteistyössä Metsähallituksen kanssa on hoidettu perinneympäristöä Mustaviirin saarella, ja siitä on tehty

myös piirin julkaisusarjan kirjanen. ELY-keskuksen kanssa on rai-vattu ympäristöjä uhanalaisille lajeille: Kaipiaisissa palosirkalle ja Mattilassa kalliosinisiivelle ja Haminaassa uhanalaisille perhosille. Kouvolan kaupungin kanssa on torjuttu jättipalsamia Pentsojan partaalla.

Maakunnassamme ei ollut varsinaista luonnonsuojelujulkaisua sen jälkeen, kun Luonnon Ystävien Kymenlaakson Luonto jäi julkaisematta. Silloinen piirin puheenjohtaja Marja Meura ehdotti, että piiri ottaisi käyttöön Kymenlaakson luonto -nimen ja tavallaan jatkaisi lehden ilmestymistä. Näin sitten päätettiin, ja piiri alkoi lehden julkaisemisen kerran vuodessa. Se toimitetaan kaikille jäsenille, mutta yhdistykset osallistuvat tuotantokuluihin. Piirin toimittamana lehden ulkoasua on vuosien saatossa kehitetty, ja nykyisin se ilmestyy värillisenä.

Eräs luonnonsuojelujärjestöjen keskeinen toimintamuoto on retkeily. Paikallisyhdistysten tapaan piirikin järjestää erilaisia retkiä,

mitä varten on valittu retkivastava. Matti Kitunen on hoitanut tehtävää pitkään ja vienyt halukkaita niin talvella kuin kesälläkin eri kohteisiin. Erikoisasemassa ovat juhlavuosien retket. Esimerkiksi Suomen satavuotispäivien kunniaksi järjestettiin retket piirin valitsemille luontohelmille. Toinen retkistä suuntautui Selänpäähän Halisenrompuille ja toinen retki Kajasuolle.

Mahdollisuuksien mukaan piirin edustajat tekevät myös tutkimustyötä ja selvittävät luonnonsuojelun kannalta keskeisten kohteiden tilannetta. Saatujen selvitysten perusteella on mahdollista tehdä ehdotuksia tarvittaviksi toimenpiteiksi viranomaisten suuntaan. Jo mainittu Repoveden suojelu perustuu osaltaan harrastajilta saatuihin lajitietoihin, mutta myös laajaan yhteistoimintaan asian edistämiseksi. Toinen laajamittainen ja monivuotinen tutkimushanke on ollut Kajasuon arvokkaan ympäristön kartoitus. Pitkän toiminnan tuloksena suo saatiin lopulta maakuntakaavaan suojelukohteeksi, mut-

Vasemalla: Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piirin toiminnanjohtaja Riku Rinnekangas piirin toimistossa Vaahteratalossa, joka sijaitsee Kouvolan Kaunisnurmen kaupunginosassa. Samassa yhteydessä toimii piirin ja Pohjois-Kymen Luonnon ylläpitämä Luontopuoti. Kuvat: Markku Suoknuuti.

ta työ sen rauhoittamiseksi jatkuu yhä.

Varojen hankkimiseksi piirillä on myös ollut pienimuotoista yritystoimintaa. Kaunisnurmella olevan toimiston myötä tilanne on sikäli hyvä, että piirin toimiston yhteydessä on tilaa Luontopuodille. Kauppa palvelee sekä jäseniä että ympäristötietoista yleisöä. Luontopuotia pitävät piiri ja Pohjois-Kymen Luonto yhdessä. Yhteistyöllä saadaan aukiolo ja puodin hoito sujuvammaksi. Tarjolla puodissa on ekologisista pesuaineita, tekstiilejä, kirjallisuutta sekä kuivatavaraa.

Aivan viime vuosina piiri otti vastuulleen Pyhtään lintuhoitolan johtamisen. Sen hoidosta saatava hallintotöiden korvaus mahdollisti piirin toiminnanjohtajan tehtävän hoitamisen täysipäiväisenä. Aiemmin lintuhoitolan asioista vastasi ELY-keskus. Ilmeni kuitenkin, että osa asioista lintuhoitolassa oli heikosti hoidettu. Erityisesti tämä koski hoitolassa pysyvästi pidettäviä lintuja. Asioiden saattaminen lailliselle kannalle vaati huomattavasti enemmän työtä kuin oli arveltu. Kuuden vuoden jälkeen todettiin, että lintutarhan hoito vaati niin paljon aikaa, että muut piirin asiat kärsivät. Vuoden 2018 lopussa, so-

pimuskauden päättyessä, piiri lupoi lintuhoitolan hallinnoinnista. Ratkaisun uskotaan antavat huomattavasti aikaa piirin pääasialliseen toimintaan.

Ympäristöhallinto syntyy

Lääninhallinto. Aivan 1970-luvun lopulla myös yhteiskunnan virallinen suojelutoiminta käynnistyi. Silloiseen Kymen lääninhallintoon perustettiin Ympäristönsuojelun neuvottelukunta. Aluksi puheenjohtajana oli Alpo Päällysaho, ja seuraavalla vuosikymmenellä Ilpo Vettenranta. Neuvottelukunnassa olivat edustettuina monet yhteiskunnan keskeiset ryhmittymät, myös luonnonsuojelijat, joita kahdessa ensimmäisessä neuvottelukunnassa edustivat Sten Stenius ja Risto Hamari. Lukuisista käsitellyistä asioista mainittakoon mahdollisten suojelualueiden kartoitus.

Kaakkois-Suomen Ympäristökeskus jäntevöitti toimintaa ympäristöviranomaisena. Ympäristönsuojelun toimistopäällikkönä oli Jorma Taarna ja 1980-luvun alkupuolella tarkastajana Jukka Airola. Aluehallinnon organisaatiomuutoksessa useista aiemmista osastoista muodostettiin keskitetysti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ELY-kes-

kus, jonka toiminta alkoi 2010. Sen johtajaksi tuli Leena Gunnar ympäristöpuolelta. Muutoinkin ympäristöviranomaisten määrä lisääntyi. ELY-keskus on jatkanut Kaakkois-Suomen ekotehokkuuden raportointia vuosittain. Se on myös edistänyt ympäristökasvatusta ja julkaissut ympäristökasvatuksen strategian.

Seutuhallinto. 1940-luvulla Kymenlaakson maakunnassa vaikutti kaksi maakunnallista elintä, Seutukaavaliitto ja Maakuntaliitto. Seutukaavaliiton keskeiset tehtävät painottuivat kaavoitukseen. Ajan hengen mukaisesti yksi ensimmäisistä vaihekaavoista oli ympäristönsuojelun vaihekaava. Maakuntaliiton toimiala oli joustavampi, ja sillä oli vahva kulttuuripainotus. Maakuntaliitto julkaisi ympäristökasvatusta tukemaan opetuskansion Tunne Kymenlaakso, joka silloin modernilla tavalla täydensi maakuntaliiton aiempaa kirjallista materiaalia.

Sittemmin Kymenlaakson Maakuntaliitto ja Seutukaavaliitto sulautuivat yhteen Kymenlaakson liitoksi, jonka toiminta käynnistyi vuonna 1978. Uudessa organisaatiossa ympäristöasiat vahvistuivat, sillä niistä vastasi ympäristösuunnittelija. Ensimmäinen ympäristösuunnittelija

Toimintansa alkuvaiheessa Kymenlaakson liiton Ympäristö-poliittinen neuvottelukunta julkaisi raportit ympäristön tilasta ja ympäristöohjelmasta. Kuvat: Risto Hamari.

oli Lasse Liljeqvist. Hänen jälkeensä tehtävää hoiti Frank Hering, jota seurasi nykyisinkin tehtävää hoitava Anna-Riikka Karhunen. Kaikki nämä ovat olleet keskeisiä yhteistyökumppaneita myös Kymenlaakson luonnonsuojelupiirille.

Ympäristöasiat korostuivat, kun Liittoon nimettiin Ympäristöpoliittinen neuvottelukunta. Sen pitkäaikainen puheenjohtaja oli Risto Hamari, jonka jälkeen tehtävään nimettiin Anna Kiiski. Eräs toiminnan alkuvaiheen hankkeita oli ympäristönsuojelun kannalta keskeisten tehtävien kartoittaminen. Merkittävää oli varsinaisen päätehtävä eli eri intressipiirien näkemysten yhteensovittaminen maakuntaa kehitettäessä. Toimintansa perustaksi ympäristöpoliittinen neuvottelukunta valmisti ympäristön tilaa kuvaavan kirjasen Kymenlaakso 1995 – Ympäristön tila ja aivan saman vuosikymmenen lopulla Kymenlaakson ympäristöpoliittisen ohjelman. Uraauurtava hanke oli myös Kymenläänin ympäristön tilan seurantaohjelma ekotehokkuudesta.

Muita laaja-alaisia yhteistyökumppaneita ympäristöasioissa piirille ovat olleet vesi- ja suoasioissa Kymen Vesi ja Ympäristö, jonka toiminnanjohtaja on Esa Korkeamäki,

sekä metsäasioissa Kaakkois-Suomen Metsäkeskus. Yhteistyökumppaneina luonnonsuojelupiiri on käyttänyt tapauskohtaisesti muitakin ympäristöalalla toimivia tahoja.

Kunnat. Vähitellen myös kuntiin rakentui paikallinen ympäristöhallinto. Isommissa kunnissa ympäristövirastoissa toimi useita viranhaltijoita ja ympäristölautakunnat ratkoivat paikallistason kysymyksiä. Pienet kunnat yhdistivät toimintoja naapurikuntiin, mutta yhtä kaikki virallinen ympäristöhallinto rakentui pikkuhiljaa koko maahan, ja toiminta kattoi paikallisen, seudullisen, väliportaan tason ja valtakunnantason. Ympäristöministeriö oli hallinnonhaaran keskusvirastona.

Vaikka valtakunnassa virallisesti toimiikin kattava hallinnollinen ympäristötoimi, ei vapaaehtoinen ympäristönsuojelu ole menettänyt merkitystään. Esimerkiksi paikallinen ympäristöhallinto on alisteinen elin kunnan organisaatiossa ja joutuu noudattamaan kunnan tavoitteen asettelua. Monesti taloudelliset intressit ajavat luontotarpeiden edelle, joten luonnonsuojelun näkökulmaa puolustamaan jäävät kolmannen sektorin vapaaehtoiset. Sama kytkentä näkyy muilla-

kin tasoilla. Viranhaltijat ovat ratkaisuisissaan tiukasti lainsäädäntöön sidottuja. Lait eivät kuitenkaan kata kaikkia erikoistapauksia, joten päätösten kriittinen tarkastelu on tarpeen. Siihen taas hyvin paikallisosuhteet tuntevat harrastajat ja muut luonnosta kiinnostuneet ovat tarpeen tuodessaan tarvittavat tiedot päätöksenteon tueksi.

Kymenlaakson liiton toimipiste Karhulan vanhan pappilan tiloissa vielä 2019. Kuva: Risto Hamari.

ESKO, STEN

KYMENLAAKSOLAISIA

ESKO

Esko Almgrenia haastattelemassa Markku Suoknuuti

Kävin Heikki Hyttisen kanssa haastattelemassa opetusneuvos Esko Almgrenia Kymenlaakson Luonnon Ystävien alkutaipaleen eri vaiheista hänen kotonaan Kotkassa 17.10.2019. Almgrenin hienosti järjestämän tunnin mittaisen kahvitaukion aikana oli mielenkiintoista kuunnella hänen muistojaan kymenlaaksolaisesta luonnontutkimuksesta ja luonnonsuojelusta 1950–1970-luvulta sekä yhdistyksen perustamisesta.

”Jos en aivan väärin muista, ensimmäinen yhdistyksen perustamiseen liittyvä tapaaminen oli jo vuonna 1958 eräässä luokkahuoneessa toimiessani opettajana Kotkan Lyseolla. Mukana olivat professori Viljo Kujala ja tohtori Arvi Ulvinen sekä muutamia muita”, Almgren muistelee. ”Harmi kyllä kaikki muistiinpanot ovat hävinneet muuttojen yhteydessä”.

Almgren nostaa esille edellä mainittujen henkilöiden lisäksi yhdistystoiminnassa voimakkaasti vaikuttaneet henkilöt: metsänhoitaja Einari Vallealan, silmä lääkäri Sten Steniuksen, varatuomari Armas Syrénin ja liikevaihtoverotoimiston johtajan Yrjö Saramon. Myös monet muut, tässä mainitsemattomat henkilöt ansaitisivat huomion sekä

JA EINARI

LUONNONYSTÄVIÄ

yhdistyksen toiminnassa tehdystä työstä että monipuolisista, eri luonnontieteen sektoreita käsittelevistä artikkeleistaan yhdistyksen lehdistä. Myös luonnontieteitä alueen kouluissa opettavien panos yhdistystoiminnassa ja luontokartoituksissa lisääntyi alkuvaiheen jälkeen. Jäsenistön eri aiheita käsitteleviin artikkeleihin voi tutustua mm. vuosina 1960–1985 ilmestyneissä Kymenlaakso Luonto -lehdissä, joita on vieläkin saatavilla.

Langinkosken sillan rakentaminen oli ensimmäisiä merkittäviä luonnonsuojeluun liittyviä hankkeita, joihin yhdistys otti kantaa. ”Se myös jakoi yhdistyksen johtoportaan mielipiteitä. Sten oli sitä kovasti vastaan, mutta Viljo Kujala oli Steniukselle todennut ymmär-

tävänsä hänen ajatuksensa, mutta uusien joen länsipuolella olevien asuinalueiden kannalta silta oli välttämätön.”

Lisätietoja alueen luonnonsuojelutyön ja rauhoitustoiminnan alkuvaiheista ja kohteista antavat Steniuksen vuonna 1966 Kymenlaakson Seutukaavayhdistykselle tekemä selvitys Kymenlaakson luonnonsuojelukohteista ja Kymenlaakson Luontoon (1976/4) kirjoittama artikkeli Rauhoitustoiminta Kymenlaaksossa. Otan tässä lyhyesti yhtenä esimerkkinä Kotkan Puistolan (nyk. Katariinan) tervaleppälehdon, jonka rauhoittaminen lähti liikkeelle Arvi Ulvisesta (ja Viljo Kujalasta). Esko Almgrenin mukaan Saramo ja Stenius tekivät alueen rahoituksesta aloitteen, jo-

ta hän sitten valtuustossa puolusti. Alue rauhoitettiin Kotkan kaupungin 30.12.1964 tekemällä päätöksellä, jossa se hyväksyi Kymenlaakson Luonnon Ystävien tekemän ehdotuksen alueen säilyttämisestä luonnontilaisena.

Talvilintulaskennat olivat yhdistyksen merkittävimpiä tapahtumia alkuvuosina.

”Ensimmäisen kerran se toteutettiin tapaninpäivänä 1959, jolloin lähdettiin läskiä sulattelemaan. Muistaakseni niitä tehtiin kolmena talvena. Saramo ja Valleala olivat tässä toiminnassa hyvin aktiivisia. Kotkan Lyseon oppilaita osallistui laskentoihin, joita tehtiin eri reiteillä”, Almgren kertoo.

Talvina 1960–61 ja 1961–62 reittejä oli Pernoossa (vetäjänä Vallea-

Vierailulla Esko Almgrenin kotona 17.10.2019.
Kuva: Markku Suoknuuti.

*”Harmi kyllä
kaikki muistiinpanot
ovat hävinneet
muuttojen yhteydessä”.*

ESKO KALEVI ALMGREN

- 2.7.1932 Kotka –
asuu edelleen Kotkassa
- Biologian ja maantiedon
opettaja, opetusneuvos ja
politiikko

la), Pihkoossa (Stenius), Lankilassa (R. Kahri), Tavastilassa (Kauko Viljamaa), Mussalossa (Almgren), Metsolassa (H. Nieminen), kaupungissa eli Kotkansaarella (Saramo), Satama-alueella (Saramo ja Viljamaa), Halla-Tiutisessa (Viljamaa) ja uutena 1961–62 Karhulan-Jumalniemen alueella (U. Laune). Kuljettuja reittejä oli kymmenen ja niiden yhteispituus oli noin sata kilometriä. Talvilintulaskennassa 1960–61 havaittiin 34 lajia ja 2 664 yksilöä, talvella 1961–62 taas 36 lajia ja 3 225 yksilöä. Yhteensä lajimäärä oli 46 (Almgren Kymenlaakson Luonnossa 1962/1). Taitaisi lajistossa ja yksilömäärissä olla merkittäviä muutoksia, jos kyseiset reitit laskettaisiin nykyolosuhteissa uudelleen.

”Vallealan johdolla teimme myös retken Kananiemensuolle (nykyisin Valkmusan kansallispuistoa) kalasäskenselälle, retki keräsi paljon osallistujia”, Almgren lisää.

Kymijoen kanavointi oli myös yksi merkittävistä alueen luontoon liittyvistä joen luonnontilaa muuttaneista hankkeista, jos silloisen metsäteollisuuden pilaaman veden

laatu jätetään huomioimatta. Almgrenin mukaan kanavointi kuitenkin herätti pitkäaikaista keskustelua, sillä Kotkassa ja Turussa vesijohtovesi oli kaikkein huonointa Suomessa. Almgrenin ehdotuksesta Risto Hamari pyydettiin eduskunnan lakivaliokuntaan kuultavaksi kanavoinnista.

”Risto pitikin hyvän esityksen hienosti valmisteltujen havaintokuvien avulla.”

1960-luvun lopulla ja 1970-luvulla Almgren ei enää ollut aktiivisesti mukana yhdistyksen toiminnassa ja muissa luontoasioissa, sillä poliittikkaan siirtyminen ja kuusi-henkisen perhe eivät enää ajallisesti sellaista mukanaoloa mahdollistaneet.

”Tosin pystyin eduskuntatyössä käyttämään hyväkseni tietoja, joita antoi esimerkiksi Suomen Luonnonsuojeluliiton nykyinen kunniapuheenjohtaja, Rauno Ruuhijärvi (joka oli vanhempaa opiskelijapolvea). Ruuhijärvi toimi asiantuntijana luonnonsuojeluun liittyvien poliittisten päätösten teossa ja häntä ilahdutti, kun Suomeen oltiin perustamassa uutta ministeriötä eli ympäristöministeriötä.”

Esko Almgren kirjoitti ylioppilaaksi Kotkan Lyseosta 1952 ja valmistui filosofian maisteriksi Helsingin yliopistosta 1956 (pääaineena maantiede, sivuaineina eläin- ja kasvitiede). Biologian ja maantiedon lehtorina hän toimi Kotkan Lyseossa (1957–58 ja 1960–66) ja Kotkan yhteislyseossa (1958–60) sekä rehtorina Kotkan yhteiskoulussa (1966–74), Katariinan lukiossa (1974–76) ja vuodesta 1976 sekä Katariinan peruskoulussa että lukiossa. Opetusneuvoksen arvonimen hän sai 1993. Hän oli Kotkan kaupunginvaltuuston jäsen 1965–2017 (Suomen pitkäaikaisimpia kunnallispolitiikkoja) ja kaupunginhallituksessa 1969–75, Suomen Kristillisen Liiton kansanedustaja Kymen läänin vaalipiiristä vuosina 1979–91, puoluesihteerinä 1979–82, kristillisen puolueen puheenjohtaja 1982–89 ja presidentin valitsijamies vuosien 1978 ja 1988 vaaleissa. Vuodesta 1997 lähtien hän on toiminut kristillisen puoluevaltuuston puheenjohtajana. Almgren oli myös YK-valtuuskunnan (1978) ja Kymen läänin koulusuunnittelulautakunnan sekä parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän jäsen.

STEN GUNNAR STENIUS

- 10.11.1906 Helsinki – 6.4.1996
- Lääketieteen ja kirurgian tohtori, silmälääkäri

Stenius muutti sotien jälkeen Helsingistä Kymin Kaukolaan (nykyistä Kotkaa), jossa hän omisti muutaman hehtaarin tilan ja osan Mussalon Sarvenniemenkarista (Sarvikari), jonka hän lopulta osti kokonaan sukunsa nimiin. Musiikin ohella hänen erityisiä kiinnostuksen kohteitaan olivat luonnonsuojelu ja kasvit. Hän opetti myös Kotkan ruotsalaisessa yhteiskoulussa laulua ja biologiaa sekä sairaanhoitajakoulussa anatomiaa. Hän oli Kymenlaakson Luonnonsuojelutoimikunnan pitkäaikainen puheenjohtaja.

Sten oli hyvin musikaalinen, soitti ja sävelsi.

STEN

Steniuksia tapaamassa, professori Kimmo Tolosen muisteluita

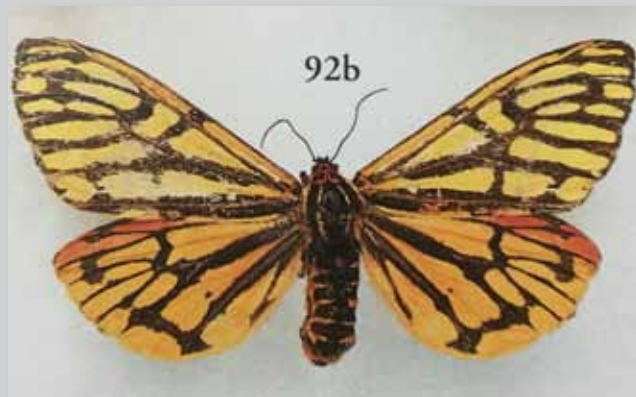
Lienen tavannut Stenin ensi kerran kesän alussa vuonna 1967. Hän pyysi silloin, että tutkisin Pyhtään Munasuon ja Kananiemensuon kasvillisuutta ja edustavuutta mahdolliseksi suojelukohteeksi. Jo ennen sitä oli Urpo Koponen tehnyt perusteellisen selvityksen alueen soiden linnustosta. Sten oli henkeen ja vereen luonnonsuojelija ja monipuolinen tutkija (perhoset, putkilokasvit, linnut). Hän tunsi myös sammalia, ja halusi oppia rahkasammalet. Retkeilimme yhdessä mainituilla kahdella suolla. Kerran menimme tarkastamaan kalasääsken pesää Kananiemensuolla liki Kymijokea. Emot olivat kiihkeän vihaisia, poikasia oli kolme. Pari kertaa retkeilimme myös Einari Vallealan kanssa, joka kertoi suoperhosista ja haavitsi joitakin yksilöitä. Yhdellä retkellä mukana oli myös Rauno Ruuhijärvi. Vakuutuimme keskustelujemme loppuksi siitä, että molemmat suokompleksit ovat omaleimaisia yhdistymiä ja erittäin arvokkaita kohteita valtakunnallisestikin suojeltaviksi.

Silmälääkäri Sten Stenius oli sydämellinen ja ystävällinen persoona, samoin hänen aviopuolisonsa Vesta, Kymenlaakson sairaalan

ylivoitaja. Kesällä 1967 asuin viikon verran Steniusten kotona, heidän saunakamarissaan täydellisessä täyshoidossa. Erikoisesti mieleen jäi erinomainen kokonaisista pöoneistä tuoreeltaan Vestan keittämä erinomainen aamukahvi ja verinen entrecotepihvi aamupalalla ulkona Kymijoen rannassa, jossa jo sitä ennen olimme kaikki kolme uineet. Heidän tyttärensä taisi olla muusikko ja Pariisissa. Sten oli itsekin hyvin musikaalinen, soitti ja sävelsi. Kerran hän lähetti joulukorttina oman sävellyksensä nuotit. Sten oli kuitenkin katkeroitunut siitä, että oli tullut syrjäytetyksi silmätautien professuurista Helsingin yliopistossa. Sitä hän muisteli minulle usein. Kun kävin häntä viimeisen kerran tapaamassa hänen kotonaan, joka sijaitsi Kymijoen yhden suuhaaran varressa (hän oli jo muutamia vuosia aikaisemmin menettänyt vaimonsa), Sten makaili yksin kamarissaan lukien Andersenin satuja tanskan kielellä. Hän väitti silloin (1990-luvulla) olevansa ainoa elossa oleva suomalainen, joka oli läheltä nähnyt tsaari Nikolai II:n. Hän oli hyvin onnellinen, että muistin tulla tervehtimään.

Einari Kuusankoskella Koillis-Kymenlaakson Perhos-harrastajat ry:n kokouksessa 1989 esitelmöimässä.
Kuva: Kari Varonen.

Einari Vallealan Laatokan (sittemmin luovutetusta) Karjalasta (Salmi) tallettama idänsiilikäs. Kuva Suomen Kiitäjät ja kehrääjät -kirjan kuvataulusta (luvalla).
Kuva: Heikki Hyttinen.

Vanhan koulukunnan metsänhoitaja

Teksti: Markku Suoknuuti

Einari Vallealan luontotuntemus oli laajaa. Hänen tietonsa maankamarasta, elinympäristöistä, kasveista ja eläimistä oli sekä harrastusten että koulutustaustan vuoksi ajantasaista ja syy-seuraussuhteita pohittavaa. 1930-luvulla hänessä heräsi kiinnostus perhosiin, tosin hän oli jo aiemmin kiinnostunut kaksisiipisistä. Myöhemmin kuvaan tulivat muutkin hyönteiset, koulutustaustan takia myös metsätuholaiset. Petsamon Liinahamarissa hän tutustui 1935 paitsi kalanjalostusteollisuuteen, myös alueen kasveihin ja

perhosiin. Tornion Lapissa ja Tankajoen seudulla (1936) aikaa kului valtakunnan metsien toisessa arvioinnissa. Kolarin Metsäntutkimuslaitoksella (1939) hän osallistui suotutkimuksiin tavoitteenaan saada lisäoppia mm. suotyypeistä ja soiden sammalista. Samana vuonna hän teki havaintoja myös Laatokan Karjalan metsien piirteistä ja hyönteisistä. Tuolloin hän löysi Salmin Hiisijärveltä (8.7.1939) todellisen kansainvälisen huippuharvinaisuuden, idänsiilikään (*Borearctia menetriesii*), josta kautta aikojen niin Suomesta kuin muualtakin, lähinnä Siperian suunnalta, oli tehty vain muutamia havaintoja. Kuten Kimmo Silvonen nettisivuillaan (Kimmos's Lep Site) totesi, Valleala lienee ollut vuonna 2010 ainoa elossa oleva suomalaisentomologi, joka oli lajin tavannut luonnossa. Tämän vielä 1940-luvulla havaitun ilmeisesti vanhojen metsien lajin luultiin Suomesta jo hävinneen, kunnes lajista löytyi yksi naarasyksilö Lieksasta (2003) ja kuollut naarasyksilö Kuhmosta

(2009) eräältä Natura 2000 -kohteelta (botanistin havainto?). Kuhmossa tehtyjen etsintöjen tuloksena löydettiinkin lajista elävä yksilö 2011. Vallealan kiinnostus perhosiin jatkui terveyden sallimissa rajoissa hänen elämänsä loppuun asti.

Sotien jälkeen tulivat kuvaan suot ja erityisesti metsät luontotyyppeinä, muitakaan elinympäristöjä toki unohtamatta. Soita kairatessaan Valleala teki mielenkiintoisia kasvihavaintoja, kuten esimerkiksi Ähtäristä 1946 pähkinäpensaan pähkinät tuhansien vuosien takaa, osoituksena Suomen lämpimämmästä ilmastovaiheesta. Kirjoitus "Metsänhoitotoimenpiteiden vaikutuksista metsänriistan viihtyisyyteen" Suomen Riista -julkaisussa (1954) oli ajatuksiltaan aikaansa edellä. Kuten professori Harto Linden Metsästäjä-lehden numerossa 4 vuonna 2009 kirjoitti: "Kymmenes helmi löytyi (tarkoittaen Einari Vallealaa ja hänen artikkeliaan). Hän peräänkuuluttaa metsänhoidon vastuuta (jo v. 1954), vaatii kaikkea mahdollista

Koillis-Kymenlaakson Perhosharrastajat järjesti perhosnäyttelyn Kuusankoskitalolla 1995. Einarin kiinnostus kaikenlaiseen luontokirjallisuuteen, jota tilaisuudessakin esiteltiin, oli pysyvää.

Kuva: Kari Varonen.

tehtäväksi ja pyytää hiljaa luonnolta anteeksi. Jospa Einar Vallealan ajatuksia olisi kuunneltu paremmin jo 55 v. sitten, metsäeläimistöme voisi paremmin. Einarin artikkelista kuvastaa syvä huoli siitä, mitä metsäsämme tulee tapahtumaan ja missä prosessissa hän joutuu itsekin olemaan mukana.” Valleala muistutti aukeiden alueiden reunalle jätettävien suojametsien merkityksestä myrskytuhojen ehkäisyssä ja niiden tärkeydestä riistaeläinten elinympäristöinä. Tuossa artikkelissaan hän myös käsitteli eri metsätyyppejä ja niiden erilaisia hoitomenetelmiä lähtökohtanaan ottaa riistaeläimistön elinolosuhteet paremmin huomioon. Linden (2009) toteaa ”Vallealan kirjoitusten heijastavan suurta rakkautta etenkin metsäkanalintuihin, mutta kyllä hänen luontosuhteensa ulottui kaikkiin luontokappaleisiin. Valleala tiesi, mikä on Metsola: kaikkien metsän eläinten viihtyisä koti.”

Yksi luonnonsuojelun päätehtävistä on erilaisten elinympäristöjen ja niillä elävien eliöeläinten suo-

jelu. Tämä vaatii, jotta päästäisiin parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen, usein pitkäaikaista erilaisiin elinympäristöihin tutustumista, lajien seuranta ja myös niiden keräämistä, jotta voidaan varmistaa lajimääritykset hankalasti tunnettavista lajeista (koskee erityisesti eri hyönteislahkoja, mutta myös esimerkiksi kasveja ja niistä varsinkin sammalia). Hänen kiinnostuksensa luonnosta tehtiin havaintoihin, koskivat ne sitten elotonta luontoa, nisäkkäitä, lintuja, kasveja tai vaikka pyydyksistä talletettuja hyönteisiä, niistä varsinkin perhosia, johti vielä vanhallaakin iällä jokapäiväisiin puheluihin, joita hän kävi muutamien henkilöiden (usein porvoollaisen apteekkari Carl-Johan Widenin, Harri Luoman ja alikirjoittaneen) kanssa. Hän myös neuvoi uusia luontoharrastajia pyyteettömästi. Vallealan merkitys kymenlaaksolaiselle luonnontutkimukselle ja -suojelulle sekä alueiden tuntemukselle oli ja on edelleen suuri.

**EINARI WILLIAM VALLEALA
(WALLENIUS)**

24.8.1917 Joensuu – 28.12.2013
Kotka

Metsänhoitaja

Valleala muutti Joensuusta Helsinkiin 1920-luvulla Tempeliaukion ympäristöön, myöhemmin Mannerheimintielle. Lukionsa hän kävi poikalypseossa (nykyinen Norssi 1 Ratakadulla). Hän oli Hyytiälän metsäseman metsäylioppilas 1937 (27. vuosikurssi) ja valmistui metsänhoitajaksi 1943 Helsingin yliopistosta. Hän muutti Lahden (1946–49) kautta Kymenlaaksoon, Sippolaan 1.5.1949, jossa hän toimi Sippolan Metsäkoulun opettajana 1949–59. Myöhemmin Valleala muutti Kotkaan, ensin Kapteeninkadulle ja sieltä Kuusisenkadulle. Hän toimi Kotkassa (Viipurin) sahateollisuuskoulun ja puutalouuskoulun opettajana vuodesta 1960 lähtien. Hän oli perustamassa Joensuun yliopiston metsäopistoa 1980-luvulla, ja toimi siellä johtajana eläkkeelle siirtymiseensä saakka 1985. Hän oli vuonna 1955 mukana perustamassa Suomen Lepidopterologian Kerhoa, joka vuodesta 1962 on ollut nimeltään Suomen Perhostutkijain Seura ry. Hän oli myös Suomen Hyönteistieteellisen Seuran jäsen, Kotkan Postimerkkikerhon varapuheenjohtaja (1968) ja puheenjohtaja (1969–71). Kymenlaakson Luonnon Ystävien puheenjohtajana hän oli koko 1970-luvun.

Muisteluita

ARVI ULVISESTA

Tauno Ulvinen

Markku Suoknuuti soitti ja pyysi Kymenlaakson luontoon joitakin muisteluita Isä-Ulvisesta. Hänhän aikoinaan kirjoitteli varsin mielellään tähän julkaisuun. Arvi Ulvisen elämänkaaresta ja aikaansaannoksista voi lukea monipuolisesti Teuvo Suomisen esittelystä Suomen Luonnossa (1986/8: 10–12) ja Erkki Vilpan muistokirjoituksesta Luonnon Tutkijassa (1993/2: 114–115). Opettajapersoonallisuudesta Kouvolassa on kuvauksia Sakari Viinikaisen kirjassa SE OLI HONKAA – vuosisadan tarina (2007). Tässä joitakin henkilökohtaisempia mieleen juolahtaneita muistoja.

Lähdössä Kymijokisuun rantakasveja tutkimaan Mussalon kansakoulun pihaportilla Nöpö-koiran kanssa.

Kuvat Isä-Ulvisesta lähettänyt Tauno Ulvinen.

Vaikka suvun juuret ovat Etelä-Pohjanmaalla, Isä-Ulvisesta tuli kymenlaaksolainen perheen muutettua Mussaloon, minne isoisä Eero päätyi kansakoulunopettajaksi ja saarelaisten suuresti arvostamaksi yhteiskunnan tukijaksi. Isä-Ulvinen oli pienestä pitäen kiinnostunut luonnosta ja sen ilmiöistä. Hänen sisarensa, tätini Lyyli, kertoi, että kun mentiin joukolla marjametsään, Arvilla oli palatessa astian pohjalla enemmän monenlaista luonnon ihmettä kuin marjaa. Kun opiskelu tuli ajankohtaiseksi, luonnontieteet olivat itsestään selvä valinta. Hyönteiset, etenkin perhoset, olivat olleet kauan kiinnostuksen kohteina, ja opiskelu suuntautui alussa niihin. Kun hyönteisten genitaalien tutkiminen laboratoriossa kuitenkin alkoi maistua puulta, innosti professori Kaarlo Linkola luonnossa liikkumiseen ja kasvien elämän tutkimiseen, mikä aikanaan johti väitöskirjaan Kymijokisuun ranta- ja vesikasvien levinneisyydestä eri vyöhykkeissä jokisuulta saariston ulkorajalle. Nelilapsinen perheemme vietti monet kesät Mussalossa isoisän 30-luvulla rakennuttamassa Päivälässä, ja meillä oli uimapaikana oma Ulvisenkari Turankylänlahdella, kuten Kymenlaakson Museotiedote 2001/1 kansikuvasa toteaa. Käytiin Takarannallakin, mistä isä joutui kantamaan minut Etukylään, kun paras limonadi, Jääkerma, ei maistunut tulirokon iskettyä poikaan. Aamuisin isä luki Wettsteinia (Lehrbuch der systematischen Botanik), joka vielä piti tenttiä väitöksen jälkeen. Päivälä säilyi sodan aikaisissa pommituksissa, vaikka pihan nurkalle putosikin palopommi. Nyt talossa asuu muuta väkeä.

Turankylänlahti on muutenkin merkittävä muistelun kohde. Pikupoika kurkki mielellään ruuhen laidan yli lahden lumpeita ja muuta

mielenkiintoista nähdäkseen. Monta kertaa oli varoitettu putoamisen vaarasta, ilmeisesti turhaan. Kerran sitten poika kurkki liian pitkälle, ruuhen heilahdus ja poika putosi päälleen mutaan, josta isä veti hänet ylös, ja huutava varomaton vietiin Päivälään pesulle. Turankylänlahdestahan isä oli löytänyt 1931 hukkariisin (*Leersia oryzoides*), joka silloin tunnettiin vain Karjalan Kannakselta. Sittemmin heinä on löydetty seudulta muualtakin, ja Turankylänlahdesta tämän harvoin röyhyään esiin työntävän kasvin isä minullekin opetti. Siellä se kasvaa edelleen.

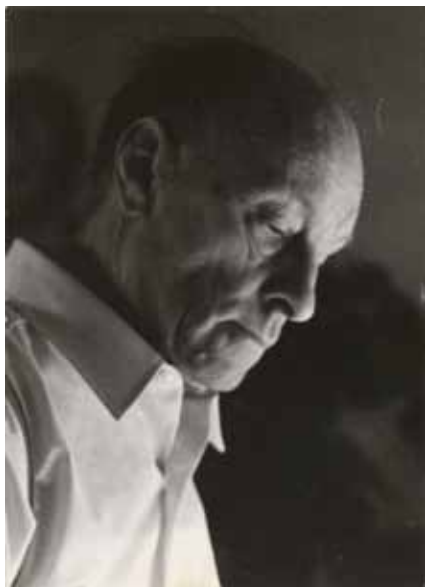
Kumpi se oli, isä vai minä, joka ensinnä havaitsi Turankylänlahdessa vedessä Sepälän laiturin kupeessa merkillisen verkkopussin. Kun kaikenlainen luonnonilmiö kiinnosti, otettiinpa tämäkin talteen. Helsingissä selvisi, että kyseessä on meillä harvoin nähty levä, *Hydrodictyon reticulatum*. Suomenkielistä nimeä sille ei toistaiseksi ole annettu. Joka tapauksessa isä katsoi, että nyt on aika pojan alkaa julkaista havaintoja, ja niinpä Vanamon kokouksessa poika antoi tiedonannon, joka Archivum-julkaisusarjassa painettiin.

Elämän keskus oli kuitenkin Kouvolassa, missä isä oli oppikoulun biologian opettajana vuodesta 1922 lähtien (osan aikaa koulun rehtorina). Meille lapsilleen isä yritti tarjota havaintoja luonnon ihmeistä, mikäli kiireiltään ehti. Keväinen lintujen saapuminen huomattiin aina. Tavalliset kasvitkin tulivat kuin ohimennen tutuiksi. Myllymäellä Helsingin radan varressa niityöyräällä käytiin konttaamassa noidanlukkoja. Kävipä meillä professori Linkolakin kerran 1940-luvulla. Hän retkeili ympäri Suomea tarkastamassa alueita, joille suunniteltiin kansalliset tai luonnonpuistot. Hän halusi käydä isän kanssa

Pohjois-Valkealassa seudulla, joka oli tarkasteltavien alueiden listassa. Silloin asia ei edennyt, mutta nykyisin siellä on Repoveden kansallispuisto. Poikaa ei vielä laskettu retkelle mukaan.

Vuonna 1945 isä siirtyi Helsinkiin (poikien täytyy saada opiskella kotoa), me muut tulimme parin vuoden päästä perässä, asiaankuuluva lautakunta osoitti meille asunnon. Isä oli ensin Tossun eli Helsingin toisen suomalaisen lyseon biologian opettaja ja lopun aikaa, vuoteen 1964, Helsingin opettajakorkeakoulun palveluksessa. Suuri joukko kansa- ja myöhemmin peruskoulun opettajia sai innostavaa opastusta opetustyöhön. ”Tunnin lopulla tulee mustan taulun olla täynnä piirroksia ja tekstiä.” Nykyisin ovat toiset tuulet. Oppikoulun kasviopin opetukseen hän kantoi myös kortensa kekoon yhdessä Jorma Soverin ja Risto Kalliolan kanssa. Heidän Kasvioppinsa oli tietylle koululaispolvelle kasvitiedon lähde.

Isä halusi jakaa tietojansa luonnon ihmeistä myös suurelle yleisölle. Aina hän istui kirjoituspöytänsä ääressä kirjoittamassa tai piirtämässä. Aluksi juttuja julkaisi Poikien keskuksen Joka Poika -lehti. Niistä ja kokonaisuuteen soveltuvista muista teksteistä ja piirroksista muovautui Elävä Luonto – Luojan käten ihmeteos kahdenkin painoksena. Reino Kalliola totesi, että teoksen yllä kaikuu Suvivirren sävel. Kasviharrastajan avuksi rakentui Luonnonkasvien parissa, ensimmäinen opas, joka vei nuorison tutustumaan eri ympäristöjen kasvimaailmaan. Osuvat piirrookset ovat avanneet monelle myöhemmin pitkällekin kasvitutkijaksi ehtineelle tien kasvien parissa työskentelyyn. Nuoruuden into hyönteisten tutkimiseen johdatti julkaisemiseen myös tältä alalta.

Aina hän istui työpöydän ääressä kirjoittamassa tai piirtämässä.

Maamme pikkueläimiä -kirja poisti esteen näiden eläinten harrastuksen alulta. Hän omisti kirjan luontoliittolaisille. Luonto-Liiton alkuaikojen kuraattorina hän sävytti tätä nuorison luontoon suuntautuvaa toimintaa. Luonto-Liiton leirillä hän sai myös kutsumanimen Isä-Ulvinen. Taustalla oli saksalainen sarjakuva Vater und Sohn, jossa isällä oli parta, mutta poika oli tietysti parraton. Sattui kuitenkin niin, että minulla oli kesäparta ja isä oli parraton. Tästä leirin saksalaiset osanottajat saivat aiheen veistellä parrattomasta Isä-Ulvisesta ja parrakkaasta Poika-Ulvisesta. No, näistäpä olisi monenmoista muistettavaa.

Mutta kasvien pariin. Isä oli siinä suhteessa kiusallinen opettaja, että hänellä oli tapana oppilaiden kasvikokoelmien tarkastelussa kiinnittää huomiota keruupaikkaan. Jos näyte oli merkitty kerätyksi seudulta, jossa isän käsityksen mukaan sitä ei ollut aikaisemmin tavattu, hän sopi oppilaan kanssa käynnistä paikalla kesällä. Niinpä eräällä oppilaalla oli näyte tuoksumaratista (*Asperula odorata*, nyttemmin tuoksumatar, *Galium odoratum*) Sippolan Kaipiaisista. Sinne Salpausselän pohjoisrinteen alle siis suunnattiin ja sieltä – ihme kyllä – kasvi löytyi, kaukana aikaisemmista esiintymäpaikoista. Vastaavia tapauksia oli useita muitakin. Isä kokosi eräiden kasvihavaintojen kohtaloista pienen artikkelin Kymenlaakson luontoon (1979/4:19–21). Kouvolan yhteiskoulun vuosikertomuksessa isä julkaisi useana vuonna tietoja merkittävistä kasvilöydöistä, sekä omista että oppilaiden.

Isällä oli suunnitelma koota tiedot kasvien esiintymisestä Kouvolassa neliökilometreittäin. Hän teki maastoretkiä kesäisin. Eräillä retkillä olin minäkin mukana. Erityisesti on jää-

nyt mieleen Kouvolan pohjoisimman ruudun tarkastelu Lappalanjärven luoteispäässä ja Harjunjoen tuntumassa. Olin koululainen enkä vielä kasveista paljonkaan tiennyt, mutta kaipa sieltäkin jokin kipinä irtosi. Isä ei saanut Kouvolan kasvien yhteenvedoa itse valmiiksi, mutta aineisto oli käytössä Jorma Taarnalla Kouvolan osalta ja Jukka Airolalla Kuusankosken osalta. Muistan, kuinka vieraillessamme sisareni Tertun luona Tampereella isällä oli salkussaan Kuusankosken aineistoa, jota hän siellä silppusi ja järjesteli aakkosjärjestykseen.

Oliko alkuaan metsäbiologian professori Viljo Kujalan ajatus koota tietoja kasvien levinneisyydestä Itä-Kymenlaaksossa, en tarkkaan tiedä. Joka tapauksessa tällä Sippolan Ruutilasta kotoisin olevalla biologilla oli runsaasti tietoja synnyinseudultaan. Hän päätti retkeillä isän kanssa alueella Kymijoesta itään ja Salpausselästä etelään Virolahden ja Miehikkälän rajalle asti. Tavoitteena oli merkitä muistiin kasvihavainnot kunkin kyläkunnan alueelta. Työn pohjaksi koottiin vanha kasvitieto. Siihen hommaan kelpasi myös nuoremman polven apu. Muun muassa Hjeltingin Conspectuksen tiedot kirjattiin korteille. Siinä joutui selvittämään latinankielistä tekstiä: *prope templum* = kirkon luona.

Kuinka ollakaan, maastoretket Itä-Kymenlaaksossa alkoivat 1948 Sippolan Kaipiaisista ja apupoikana mukana toimi Tauno Ulvinen. Ensimmäisiin retkiin kuului käynti tuoksumataran kasvupaikalla. Kasvia löytyikin melko runsaasti ja paikka, lähdelehtokorpi, teki voimakkaan vaikutuksen, jonka seurauksena apupoika myöhemmin alkoi tutkia lähteisten kasvupaikojen kasvimaailmaa. Valitettavasti Kaipiaisten lähdekorpi on nykyisin pahoin tarveltyntyn vedenottamon takia.

Hän oli musiikin ystävä, soitti pianoa ja urkuja, lauloi kuorossa korkeaan ikään.

Itä-Kymenlaakson kasviselvitys oli minulle varsinainen kasvituntemuksen koulu. Enimmäkseen majoituttiin kouluille. Maastoon mentiin polkupyörillä eväitten kanssa. Sekä Kujalalta että isältä sain kaiken aikaa opastusta lajienn tunnistamisessa, niin että myöhemmin toimiessani assistenttina Helsingin yliopiston kasvitieteen kenttäkursseilla saatoin tuosta vain ohi kulkiessa osoitella nurmikkalajeja (*Poa*), kuten professori Timo Koponen myöhemmin muisteli. Juoksupojasta oli hyötyä kallioisilla seuduilla. Hänelle saatettiin tokaista: ”Käypä tuolla kallion laella katsomassa, onko siellä mitään muistiin merkittävää.” Kujala oli puheissaan usein melko niukka, mutta asiallinen. Kansanviisaus tuli monesti esiin: ”Hullu pökkelön kaataa, pökkelö hullun tappaa”. Retkellä tuli vastaan monta mielenkiintoista kasvia. Niitä voi arvuutella selailemalla tutkimuksista kertynyttä julkaisua. Olin mukana vielä 1949, jolloin retkeiltiin alueen eteläreunalla. Kortteeri oli muun muassa Hamina erään kansakouluntarkastajan asunnossa. Näiltä retkiltä jäivät mieleen esimerkiksi sorsanputken (*Sium latifolium*) tapaaminen Summanjoen suussa, Hillonlahden suolapunka (*Samolus valerandi*) ja Vilniemen laukkaneilikka (*Armeria elongata*, sittemmin itämerenlaukkaneilikaksi, subsp. *intermedia*, osoittautunut). Eräillä retkellä oli mukana Tapio Rintanen Virolahdelta. Hämmästyttävä hetki oli Vilniemen etelärannalla. Rantaniitystä löytyi pieni kasvi, jo-

ta ihmeteltiin. Tapio vain totesi tyyneen tapaansa: ”Se on *Centunculus minimus* (nykyisin *Anagallis minima*, pikkupunka). ’Iso-Hiitosessa’ on aivan tuon näköinen kuva.” Se oli ensimmäinen havainto kasvista Kymenlaaksossa.

Kasvien tutkijat herättivät kiinnostusta myös ”suuressa yleisössä”. Monta hauskaa tapaamista on muistissa. Kymijoen suujuoksun rantaa Pernoonkosken luona tutkiessamme tuli pienestä mökistä ulos mummo ja livahti halkopinon taakse. Uteliaisuus kuitenkin voitti ja hän tuli kyselemään: ”Tulleeks täst hyvää vai pahaa?” Kymijokisuun rakentamisesta keskusteltiin niihin aikoihin. Yritimme rauhoittaa mummoa ja kertoa, että kasveja tässä vain tutkitaan.

Retkien aikana kerättiin luonnollisesti suuri joukko kasvinäytteitä. Isä oli taitava prässäjä. Olihan hän itsekin antanut ohjeita kasvinäytteiden kuivaamisessa. Näytteet koottiin aluksi kokoelmaan ”Kymenlaakson kasveja”. Myöhemmin ne on liitetty Helsingin yliopiston kasvikoelmaan (H). Näytteet ovat tietysti ensisijaisesti dokumentteja, mutta niitä käytetään myös taksonomiseen tutkimukseen. Lars Fagerström kuvasikin kevätleinikiryhmästä Isä-Ulvisen kunniaksi taksonin *arvidii*.

Isää kiinnostivat myös näkinpartaiset. Hän halusi saada tietoa niiden esiintymisestä Suomenlahden rantavesissä Virolahdella. Olin silloin RUKissa, mutta halu-

sin tulla retkelle mukaan. Niinpä tein sunnuntailoma-anomuksen: ”Tutkimuksia näkinpartaisten (Charales) levinneisyydestä itäisellä Suomenlahdella”. Anomus hyväksyttiin. Perästä kuulin, että anomusta naureskeltiin ja pidettiin eräänä parhaista keinotekoisista loman syistä! Retkellä tehdyt havainnot isä kuitenkin julkaisi.

Prof. Viljo Kujala jatkoi useiden tutkijoiden ja harrastajien kanssa myös Kymenlaakson sammalien selvittämistä koko alueella Iittiä ja Miehikkälää myöten. Isä oli vain muutamalla retkellä mukana, mutta julkaisun valmistamisessa hänen apunsa oli tarpeen.

Isällä oli pitkä eläkeläisaika, mutta silloinkin hän vieraili varsin uutterasti Helsingin yliopiston kasvimuseossa, milloin mitäkin kysymystä selvittäen. Häntä muun muassa kiinnosti vaahteran lehdillä loisiva pikilaikkusieni (tervatäpläsieni, *Rhytisma acerinum*). Katsoipa hän olevansa siinä määrin perillä asiasta, että saattoi lausahtaa todetessaan jonkun olevan jossakin asiassa asiantuntija, että hänhän ei kuitenkaan tiedä mitään pikilaikkusienestä.

Yllä olevat muistelmat ovat valtaosin botaanisia pedagogisilla lisillä höystettyinä. Monessa muussakin asiassa saan olla isälleni kiitollinen. Hän oli musiikin ystävä, soitti pianoa ja urkuja, lauloi kuorossa korkeaan ikään. Tämä on kylvänyt musiikinrakkauden myös jälkipolville.

VILJO KUJALA

ja Kymenlaakson luonnonsuojelusuunnitelmia

Markku Suoknuuti

VILJO KUJALA kirjoitti Suomen Luonto -lehteen kaksi Kymenlaakson luonnonsuojelun tavoitteita pohittavaa artikkelia (1959/4 ja 1960/1). Hänen mukaansa tuli valtakunnallisen suojeluohjelman rinnalle saada aikaiseksi maakunnalliset, kunnalliset ja yksityiset luonnonsuojelutehtävät ja -tavoitteet. Tällöin maakuntien ja kuntien olisi osallistuttava luonnonsuojelutehtävien kustannuksiin. Hänen mukaansa tuli erityistä huomiota kiinnittää maakunnallisesti merkittäviin, mutta samalla myös seudulle tunnusmerkillisiin luonnon piirteisiin ja pyrittävä saamaan näytteet niistä säilymään rauhoitus-toimenpitein. Huomion hänen suunnitelmissaan saivat niin rapakivi-graniittikalliot, Salpausselät, metsät, suot, Kymijoki, saariston ja rannikon luonto kuin niillä esiintyvät eliölajitkin. Kujala laati kuntakohtaisen ehdotuksen, jossa hän pohti rauhoitettaviksi sopivia alueita.

Kujalan nimeämiä rauhoitettaviksi sopivia kohteita olivat Iitin Hiidenvuori, Valkealan Tuhkulivuori, Linnavuori, Sompalanjärven vuorenaluslehto ja Suurlähteet (Suuretlähteet), Kouvolan Kuusaanlammen tervaleppälehtokorpi ja Mielakkamäki, Anjalan Junkkarivuori, Sippolan Silmun vuorenjuurilehto, vuorenrinne- ja puronvarsilehto Vanhalan luona, Teerimäen kallio, Kaipiaisten tervaleppälähdekorpi, Pajarin *Carex riparia* -lähdekorpi, Matarojan varret, Humaljoen varsi, Pekinajan varsi, Karhunsuon Saapaslahti sekä Säärystenjärvi. Vehkalahdelta

mainittiin Kissavuori, Hyrmänmäen lehto, Sileävuori, Laukkakalliot (Kannusjärvi), Viitamäki, Korkeavuori (Luomajärvi), Kyijynmäen ja Hirvihaudanmäen rotkolaakso (Kannusjärvi), Kiviojan rotkolaakso (Metsäkylä), Suurivuori (Reitkalli), Pien-Kannusjärvi ja Vaaherlammen lehto (Onkamaa) sekä Haminasta Kirkkojärvi. Kymin arvokkaita kohteita Kujalan suunnitelmissa edustivat Karhunruohosuo, Munkkisaari, Kymijoen koskipaikat ja tiilitehtaan rannat Karhulassa. Pyhtään, Kotkan ja Vehkalahden saaristossa kohteita olivat Vuorisaaari, Lehtinen, Höyteri, Suntholma, Majasaari ja Nuokko sekä Ristisaari. Listaan sisältyi useita merkittäviä puulajien ja ruohokasvien esiintymiä, sekä luonnonmuistomerkkeinä mm. hiidenkirnuja, luolia ja siirtolohkareita.

Jälkikäteen tarkasteltuna on hänen listansa kohteista sittemmin osa

rauhoitettu valtakunnallisiin suojeluohjelmiin ja Natura-alueisiin kuuluvina tai yksityisinä suojelualueina, mutta paljon arvokkaita kohteita on myös jäänyt suojelun ulkopuolelle. Hän kiinnitti huomiota myös maisema-alueiden merkittävyyteen, kasvien ja luonnonmuistomerkkien ohella. Viljoa kiinnostivat myös perhoset, ja Sippolan suuri lajimäärä onkin paljolti hänen ja Einari Vallealan (Sippolan metsäkoulun opettaja) ansiota. Kujalan perhoskokoelma on luovutettu Kotkan Ympäristötalon tiloista Helsinkiin, Luonnontieteellisen museon tiloihin. Siteeraten kansallisbiografiaa suomalaisista vaikuttajista, kuului Viljo Kujala sukupolveen, joka jatkoi professori A.K. Cajanderin aloittamaa Suomen metsäbiologian tutkimusta ja kohotti metsätieteen korkealle tasolle. Kymenlaakson luonnontutkimukselle ja -suojelulle hänen työnsä oli niin ikään erityisen merkittävää.

VILJO VILHO KUJALA

- 8.11.1891 Sippola (Ruotila) – 13.9.1977 Helsinki.
- Kasvitieteilijä.
- Valtion luonnonsuojeluvälvoja 1930–38.
- Metsäntutkimuslaitoksen metsäbiologian professori 1938–61.
- Suomen luonnonsuojeluyhdistyksen puheenjohtaja 1942–52.
- Suomen Biologian Seura Vanamon puheenjohtaja 1951–60.

Seppo Vuokko

RETKELLÄ VILJO KUJALAN KANSSA

Uralleni merkittäviä ovat olleet yhteiset retket Viljo Kujalan (1891–1977) ja Arvi Ulvisen (1897–1992) kanssa. Juuri valkolakin saaneena tyrkyttyädyin Miehikkälässä kesäkuussa 1966 tutkimusretkellä olevien Kujalan ja Ulvisen paikalliseksi oppaaksi, luultavasti kyllä Tapio Rintasen rohkaisemana. Vastaanotto oli lämmin ja hyväksyvä, ja niin pääsin vanhojen herrojen seurassa tutustumaan vielä samana kesänä Pyhtään ja pari vuotta myöhemmin Anjalan ja Sippolan luontoon. Kaikki retket olivat Kymenlaakson osakunnan järjestämiä kotiseuturetkeä, joilla kerättiin tietoa paikallisista oloista ja tehtiin osakuntaa tutuksi maakunnan asukkaalle.

Sain olla Kujalan ja Ulvisen retkitoverina yhteensä vain muutamia viikkoja, mutta saamani oppi on ollut paljon aikamäärää merkittävämpää. Jo Kujalalta omaksuin ekologisen näkemyksen luonnosta kokonaisuutena, jossa eri lajit vaikuttavat toisiinsa. Kun mielenkiintoni sitten suuntautui Lappiin, ei yhteisille retkille enää ollut aikaa. Kumpaakin näin vielä Kymenlaakson luonnonystävien kokouksissa ja Ulvista tapasin usein kasvimuseossakin.

Retkillä kuljettiin polkupyörillä ja katseltiin kaikkea vastaan tulevaa sammalista ja käävistä perhosiin; putkilokasvit olivat kuitenkin pääkohteita. Kujalan veroista sammaltuntijaa minusta ei tullut, mutta jo noilla retkillä opin tuntemaan harso-sammalen, jonka löysimme Miehikkälän Lähdelammelta. Putkilokasveista jäi erityisesti mieleen täysin uusi tuttavuus euroopansorvaripensas, koristekasvikarhulainen, joka kasvoi tienreunan pensaikossa Anjalan kirkolla. Kasvupaikka on sittemmin jäänyt kevyenliikenteen väylän alle.

Lahopuun niukkuutta tuon aikaisissa metsissä kuvastaa se, että paras kääpälöytömmä oli pohjankäpä Pyhtään Heinlahdesta. Tosin mikroskopointia vaativat kääpäntäytteet Kujala saattoi sujauttaa laukkuunsa vain itseksensä hiljaa jupisten.

Kujala ei kartellut retkillään kansanihmisten kohtaamista, vaikka saikin sitten selitellä hullulta näyttävää mitättömien kasvien tonkimista. ”Niin, hulluja me olemme, mutta rauhallisia hulluja”, tokaisi hän eräälle ihmettelijälle. Laiduntavien eläinten roolia ympäristön monimuotoisuuden ylläpitäjänä ei Kujalakaan vielä tuolloin tainnut ymmärtää. Kerran hän muisteli kohtaamistaan erään paikallisen asukkaan kanssa. Tämä oli ihmetelty, eivätkö harvinaisuudet häviä kun niitä tuolla lailla kerätään – liekö Kujala sattunut keräämään tavallista suurempaa näyteerää museon vaihtomateriaaliksi. Hän vastasi jotenkin tähän tapaan: ”Kyllähän mekin niitä kasveja revimme”, sanoi hän ja viittasi sitten viereisellä laiturilla oleviin lemmiin, ”mutta nuo ovat sellaisia botanisteja, etteivät säästä mitään.”

Retkillä puhuttiin enimmäkseen kasveista, mutta illalla majoituspaikassa – Miehikkälässä Roposen talossa (jota ei enää ole), Pyhtäällä Heinlahden koululla ja Inkeröissä kansanopistolla – herrat innostuivat välillä muistelemaan kasuja ja sattumuksia omilta opiskelua ajoiltaan, muun muassa J. P. Norrlinista (1842–1917), Fredrik Elfvingistä (1854–1942) ja Johan Ivar Lirosta (1872–1943). Kunpa olisi tullut kirjoitettua jutut ylös! Joitakin jäi mieleeni – esimerkkinä tässä vain yksi. Liro jatkoi retkiään Kilpisjärven seudun tuntureilla vielä ikämiehenäkin kumppaninaan Hannes Roivainen (1900–1983). Vanhalla miehellä oli omat vaivansa. Kun könyäminen teltasta keskellä yötä oli turhan vaivalloista, keksi Liro ratkaisun: leikasi väinönputken varresta palasen, teki teltan seinään pienen reiän ja hoiteli asiansa sitä kautta – ja esitteli sitten keksintöään: ”Tämä on lirotin!”

Sivun 24 ryhmäkuvassa Suomen luonnonsuojeluyhdistyksen kokouksesta vuodelta 1949 poseeraavat vasemmalta, eturivissä: J. Carpelan, V. KUJALA, E. Häyrinen, Kivilinna, Kalliola, B. Olsoni (Porvoo). Takarivi: N. Söyrinki, Peitsa Mikola, v. Haartman, A. Pyynönen, Mäki, Voipio, Siivonen, Hans Luther, Bergman.

Sivun 25 ylempässä kuvassa Viljo Kujala, Aarno Kalela ja L. Miettinen.

Vasemmalla Viljo Kujala ja Teodor Lippmaa. Teodor Lippmaa oli tunnettu virolainen kasvitieteilijä, joka oli Viron luonnonsuojelun uranuurtaja. Hän kuoli venäläisten pommituksessa Tarton kasvitieteellisessä puutarhassa 1943.

Kuvat Luken arkistosta.

Pyhtään Luonto ry. – Pyttis Natur rf

HISTORIAN SIIPIEN HAVINAA VALKMUSASTA VERSSOON

Koostanut biologian ja maantiedon lehtori ja luonnonystävä Kaarina Östin (1940–2018) puoliso ja henkilökohtainen autonkuljettaja Ragnar Öst.

Muutimme Kotkaan vuonna 1969. Luonnon puolta piti noihin aikoihin tasan yksi vireä yhdistys, Kymenlaakson Luonnon Ystävät -niminen luonnontieteellinen yhdistys. Toimintaa johtivat silmälääkäri Sten Stenius ja hänen vaimonsa Vesta. Yhdistys oli vankan tieteellinen painotuksiltaan, ja se ylläpiti merkittäviä kokoelmia luonnonhistoriallisessa museossa Kotkansaaressen Heikinkadulla. Museon aarteisiin kuului muun muassa mittava perhoskokoelma, ja sen toiminnasta vastasi Sten Stenius. Yhdistys koontui museon tiloissa Heikinkadulla. Sten Steniuksen työpanos uhattujen kasvien ja alueiden suojelemiseksi oli urauurtava.

1970-luvulla havahduttiin siihen, ettei ympäristöuhkia voi pysäyttää vain vaalimisen ja varjelun keinoin. Kehitykseen on pyrittävä vaikut-

tamaan jo suunnitteluvaiheessa ja uhattuja elinalueita on aktiivisesti puolustettava. Pelkkä harvinaisuuksien tallettaminen jälkipolville ei riitä. Miten sitten olisi järkevä edetä? Kotkassa päätettiin järjestää useita yleisölle avoimia kokouksia, joihin osallistui noin 25 kiinnostunutta. Oli monia vahvoja, monesti keskenään ristiriitaisia mielipiteitä. Riittäisikö yksi yhdistys edistämään Kotkan ja Pyhtään luontoasioita, vai pitäisikö yhdistyksiä olla kaksi? Tarvittiinko yksi tieteellisesti suuntautunut yhdistys, kuten Kymenlaakson Luonnontieteellinen yhdistys, ja toinen yhdistys ajamaan ajankohtaisia ympäristöasioita ja luontoharrastusta? Entä kun ympäristöajattelun piiriin laskeetaan myös kaupunkisuunnittelu ja rakennusten suojeleminen? Kotka ja Pyhtää samassa vai eri yhdistyksissä?

Näin jälkeenpäin ajateltuna nuo kokoukset olivat hyvin riittäviä. Joskus oltiin jopa lähellä nyrkkitappeluja! Olisi toivonut, että Sten Steniusta Kymenlaakson luonnonsuojelun grand old manina olisi

kohdeltu suuremmalla kunnioituksella, mutta näin ei suinkaan käynyt.

Kannattaa muistaa, ettei tuolloin ollut ympäristöministeriötä, vaan se perustettiin vasta vuonna 1983. Myös ministeriöllä oli ensi alkuun vaikeuksia ajaa ympäristöasioita poliittisten kahnausten vuoksi. Kotkassa päädyttiin 1980-luvun alussa perustamaan kaksi yhdistystä, joista Kotkan Luonto ry keskittyi luonnonsuojeluun, kun taas Kotkan Ympäristöseura ry. vastasi rakennusten ja kulttuuriympäristön puolustamisesta.

Kotkan Luonnon järjestämällä retkillä jäsenet pääsivät tutustumaan muun muassa Kymijoen eri haaroihin ja koskiin sekä luonnonomukaiseen viljelyyn ja kompostointiin. Sten Stenius pysyi silti vahvasti sen kannalla, että Pyhtäälle pitäisi perustaa oma yhdistys. Sisukkaana yllytyksen tuloksena Huutjärven koulun biologianluokassa pidettiin lopulta kaikille avoin kokous Kaarina Östin johdolla. Kokous houkutti paikalle kymmeni-

Meri-Kymen Luonto järjesti kevätretken Valkmusan kansallispuistoon 6.5.2011. Kuuluuko teeriä, näkykö suopursua? Hiljaa pitkospuita pitkin...

Hinkabölen ketotalkoot 8.8 2009. Mukana olivat nyt Meri-Kymen Luonto ja Munapirtin kyläyhdistys. Monipuolinen pienkasvillisuus sai apua, eikä enää jää isompien kasvien varjoon. Samalla saivat Hinkabölen mylly ja museotalo asiantuntevaa remonttihoitoa.

sen kiinnostunutta keskustelijaa, ja lopputuloksena päätettiin perustaa Pyhtäälle oma luontoyhdistys. Yhdistys otti Kotkaa mukaillen nimekseen Pyhtään Luonto – Pyttis Natur ry., ja se liittyi Kymenlaakson luonnonsuojelupiiriin. Yhdistyksen painopisteeksi tuli luonnonsuojelu. Sten Stenius toivotti uudelle yhdistykselle lämpimästi onnea matkaan.

Yhdistys järjesti retkiä Haukavuoren suolle (myöhemmin Valkmusan kansallispuisto). Keväisin kutsui teerten soidin ja kesäisin Munapirtissä riitti yllin kylin nähtävää. Syksyisin seurattiin lintumuuttoa tornista ja kerättiin karpaloita. Yhdistykselle pyrittiin keräämään varoja osallistumalla markkinoille ja muun muassa Pyhtään Naisten Messuille. Karpalot jäivät usein myymättä, koska niille ei keksitty mitään käyttöä! Ainakin tässä asiassa on vuosikymmenten saatossa nähty roima muutos. Karpaloille riittää nyt kysyntää, ja suot kuhisevat punaisten terveyspommien metsästäjiä.

Talvisin Pyhtään Luonto – Pyttis Natur kokousti Huutjärven koulun biologianluokassa, mutta keväisin ja syksyisin kokoontumispaikkana oli usein Munapirtin Versso tai Flakanäs. Yhdistykseen liittyi jäseniä myös Ruotsinpyhtäältä. Heitä oli kuitenkin vain muutama, vaikka yhdistyksen toiminta-alueeksi tuli Pyhtää ja Ruotsinpyhtää. Kokouksia järjestettiin joskus myös Ruotsinpyhtään Laulurannassa Särkjärven rannalla.

Vuonna 1987 elettiin myrskyisiä aikoja. Munapirtin Verssoon oltiin kovaa vauhtia pystyttämässä hiilivoimalaa. Siitä olisi seurannut loputon rekkaralli hiilikuormallisia ja samalla kuolinisku Munapirtin ja Purolan idyllisille pikku kyläyhteisöille. Yhdistyksen jäsenmäärä kasvoi äkkiä kohisten, ja järjestettiin monia kuohuvia kokouksia. Voimalan vastustuksen keulahahmoksi kohosi Gunvor Tuhkunen (1915–90), jonka johdolla pieni delegaatio matkasi Helsinkiin ympäristöministeriön kuultavaksi. Muutaman viikon päästä ministeriöstä

saatiin päätös: Munapirttiin ei tule hiilivoimalaa! Se oli todellinen juhlapäivä yhdistykselle ja kaikille niille, jotka olivat liittyneet taisteluun hiilivoimalaa vastaan.

Yhdistyksen toiminnassa seurasi suvantovaihe. Vireillä ei ollut suuria suojeluhankkeita, ja jäsenmäärä alkoi kutistua. Etenkin nuoria jäseniä oli vähän, emmekä me vanhemmatkaan nuortuneet tai lisääntyneet. Jotkut muuttivat pois. Yhdistys ahkeroi lausuntoja kunnan kehityssuunnitelmista. Vastustettiin puiden kaatamista rannoilta, jotta ravinteet eivät pääsisi rehevöittämään Huutjärveä ja Kärsäjärveä. Mutta puut lahdattiin silti...

Valkmusaan perustettiin 1. syyskuuta 1996 kansallispuisto, joka kattaa 17 km². Kansallispuistohankkeen takana oli ympäristöministeriön pyrkimys suojella eteläisen Kymenlaakson ainutlaatuista suoluontoa. Kansallispuiston perustamisen yhteydessä yhdistys sai osakseen rajua arvostelua lähialueen asukkailta. Luultiin että suojelun taustavoimana oli Pyhtään

Pyhtään luonto – Pyttis natur teki 11.9.2005 retken Moronvuorelle ja tutustui samalla Moronvuoren luolaan. Kuvassa: Erja Noroviita, Anne-Maj Joas, Kaarina Öst ja Raimo Enckenberg.

Luonto – Pyttis Natur ja pelättiin, että kansallispuisto uhkasi hirvenmetsästystä. Lopulta päästiin kompromissiin. Valkmusan alueella ei saa metsästä, mutta hirviä saa ajaa ja heti kansallispuiston rajojen ulkopuolella myös ampua. Kansallispuiston perustamista vastustettiin kunnassa kaatamalla alueelle roskia ja tekemällä muuta ilkeää. Ilahduttavan nopeasti Pyhtäällä havahduttiin kuitenkin yleisesti huomaamaan, että Valkmusan kansallispuisto on valttikortti koko kunnalle ja sen asukkaille. Ilkivallalle tuli loppu. Nyt pyhtääläiset ovat yhdessä ylpeitä kansallispuistostaan nähtävyytenä. Kävijämäärät ovat kasvaneet siten, että käynnejä nykyisellään on arviolta 7 000 vuodessa.

Ketotalkoita tarvittiin suojelemaan kukkia ja kasveja, joita uhkasi niittyjen häviäminen laiduntavan karjan kadon myötä. Kaarina Öst arvioi sopivaksi Hinkabölen alueen Munapirtissä. Maanomistaja suhtautui asiaan myönteisesti, ja kesällä 1995 pidettiin ensimmäiset talkoot. Kasvillisuutta kartoitettiin ja aluetta raivattiin, kaadettiin joitakin puita, poistettiin pensaikkoa ja niitettiin heinää, jotta valo pääsi maahan asti. Alueelta löytyi kiehtovaa kasvillisuutta, ja talkoot päätettiin pitää kesäkuun lisäksi elokuussa. Ketohankkeesta innostui pian myös Munapirtin kyläyhdistys. Hinkabölen 1700-luvulta peräisin oleva tila ja vuonna 1861 rakennettu tuulimylly päätettiin entisöidä. Talkoita ja kunnostustyötä on siitä lähtien jatkettu yhteistuumin. Museovirasto on kantanut kortensa kekoon myöntämällä tukea ja antamalla taustatietoa.

Kotkan Ympäristöseuran Pentti Tiusanen ja Kymenlaakson luonnonsuojelupiirin Lassi Kujala toimivat pääasiallisina puuhamiehinä, kun Kymenlaaksoon saatiin vuonna 2003 perustettua myös Repoveden kansallispuisto. Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri järjesti bussiretkiä, jotka tarjosivat muun muassa Pyhtään Luonnon jäsenille tilaisuuden tutustua lähemmin Repoveteen.

Vuonna 2008 Ruotsinpyhtään Gäddbergsö joutui Fennovoiman

tähtäimeen yhtenä vaihtoehtoista, kun yhtiö alkoi suunnitella uutta ydinvoimalaa. Erja Noroviita järjesti yhdistyksen jäsenille useita bussimatkoja kaavaillulle voimala-alueelle. Gäddbergsö on alueena idyllinen ja perinteikäs, ja sitä puolustamaan järjestäytyi hetkessä huomattava kansanliike. Vastustuksen vuoksi Fennovoima päättyi lopulta Pyhäjoen Hanhikiveen, ja Gäddbergsön puolustajat saivat huokaista helpotuksesta.

Pyhtään Luonnon jäsenmäärä hupeni hupenemistaan, ja kun hallituksen aktiivit alkoivat iän suomalla oikeutuksella luopua vetovastuusta, oli pakko alkaa miettiä uusia vaihtoehtoja. Otettiin yhteyttä Kotkan Luontoon ja Kymenlaakson luonnonsuojelupiiriin ja päätettiin pitää ylimääräinen jäsenkokous 8. tammikuuta 2009 klo 18 Café Wilhelmiina & Mauritzissa Kotkassa. Kokouksessa Pyhtään Luonto – Pyttis Natur liittyi osaksi Kotkan Luontoa, ja uuden yhdistyksen nimeksi tuli Meri-Kymen Luonto ry. Uuden yhdistyksen toiminta kattaa Ruotsinpyhtään, Pyhtään ja Kotkan.

Lehtileikkeet:
Pohjois-Kymen
Luonnon arkisto.
Kuva: Seija Aspola.

4 POHJOIS-KYMEN LUONNON VUOSIKYMMENTÄ

Jukka Airola
puheenjohtaja
Pohjois-Kymen Luonto

Pohjois-Kymen Luonto (PKL) perustettiin 25.3.1979 ensimmäisenä Suomen luonnonsuojeluliiton alaisena paikallisyhdistyksenä Kymenlaaksossa. Perustamiskokous pidettiin Kuusankosken työväenopiston salissa, ja siihen osallistui parikymmentä ihmistä. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Jouko Arola ja sihteeriksi Jukka Airola. Yhdistysrekisteriin menevän ilmoituksen kolmas allekirjoittaja oli Leena Mäkinen. He olivat kaikki kuusankoskelaisia.

Uuden yhdistyksen toimialueeksi tuli seitsemän silloista Pohjoisen ja Keski-Kymenlaakson kuntaa: Anjalankoski (siis aikaisemmat Anjalan ja Sippolan kunnat, jotka olivat yhdistyneet vuoden 1975 alussa), Elimäki, Iitti, Jaala, Kouvola, Kuusankoski ja Valkeala. Varsin pi-

an kuitenkin alkoi Pohjois-Kymen Luonnon pilkkominen pienempiin osiin. Suomen luonnonsuojeluliiton tavoitteena oli tuolloin saada luonnonsuojeluyhdistys maamme jokaiseen kuntaan. Niin yhdistys voisi seurata yhden kunnan toimintaa, alueet ja käsiteltävät asiat olisivat tutumpia ja ihmisiä olisi helpompi saada mukaan toimintaan. Ensimmäisenä erkani Keski-Kymen Luonto eli Anjalankoski. Elimäki toimi jonkin aikaa PKL:n sisäisenä ”soluna”, joka itsenäistyi nimellä Elimäen Luonnonystävät vuonna 1986. Saman vuoden syksyllä PKL:n jäljellä oleva osa jakautui kahtia siten, että Pohjois-Kymen Luonto jatkoi toimintaansa Kouvolassa ja Valkealassa, kun taas Iitissä, Jaalassa ja Kuusankoskella toimi uusi yhdistys, Järvi-Kymen Luonto.

Vuoden 2009 alussa toteutui suuri kuntaliitos, kun Anjalankoski, Elimäki, Jaala, Kouvola, Kuusankoski ja Valkeala yhdistyivät muodostaen uuden ja aikaisempaa moninkertaisesti laajemman Kouvolan kaupungin. Kuntaliitoksesta käynnistyi myös Pohjois-Kymen Luonosta eronneiden yhdistysten paluu vanhaan emoyhdistykseen. Järvi-Kymen Luonto ja Keski-Kymen Luonto palasivat jo vuonna 2009. Elimäellä sinneteltiin pitempään, mutta Elimäen Luonnonystävätkin palasi emoyhdistyksen helmoihin vuoden 2018 alussa.

PKL:n toimialue on nyt siis sama kuin tätä yhdistystä perustettaessa 40 vuotta sitten. Iitin asemasta on jonkin verran keskusteltu, koska Iitti on ilmoittanut haluavansa siirtyä Kymenlaakson maakunnasta

Päijät-Hämeen maakuntaan. Tämä siirtyminen ei ole vielä toteutunut, ja Iitti kuuluu yhä PKL:n toimialueeseen. Näin voidaan ilmeisesti jatkaa maakunnan vaihdon toteuduttuakin, elleivät iittiläiset itse halua jotakin muuta.

Alkuaikojen toimintaa

En edes yritä laatia luetteloä siitä, mitä kaikkea PKL:n toimialueella toimineissa yhdistyksissä on tehty 40 vuoden aikana. Olen ollut näinä vuosina alkuperäisen Pohjois-Kymen Luonnon, sitten Järvi-Kymen Luonnon ja nyt taas uudelleen yhdistyneen Pohjois-Kymen Luonnon jäsen enkä edes tiedä, mitä muissa yhdistyksissä on tehty. Lisäksi asuin 32 vuotta muualla enkä ollut aktiivisesti mukana toiminnassa Kymenlaaksossa, joten en muista juuri mitään tuon ajanjakson toiminnosta. Siksi tyydyn kirjoittamaan jotakin lähinnä PKL:n alkuvuosien toiminnasta ja mainitsen erikseen muutamia hankkeita, joissa yhdistys oli jollakin tavalla mukana.

PKL:n alkuvuosien aktiivijäsenet olivat keskimäärin selvästi nykyisiä nuorempia. Ensimmäisen hallituksen vanhin jäsen oli tietääkseni noin 47-vuotias ja nuorin 27. Intoa, aikaa ja energisyyttä riitti. Omaa toimitilaa ei ollut, vaan hallituksen kokoukset pidettiin hallituksen jäsenten kotona. Käsiteltävät asiat olivat samantyyppisiä kuin nykyäänkin (sääntömääräiset asiat, toiminnan suunnittelu, jäsenasiat, aloitteet ja kannanotot yms.) Hallituksessa oli jäseniä melkein kaikista toimialueen kunnista, mutta silti hallituksen avuksi kehitettiin yhdyshenkilöverkostoa, eli etsittiin kiinnostuneita ja aktiivisia ihmisiä, jotka seuraisivat asioita omalla kotiseudullaan ja ilmoittaisivat tarvittaessa hallitukselle. Jonkinlainen verkosto saatiinkin aikaan mutta se ei tainnut toimia kovin hyvin eikä

toimintamuoto liene ollut pitkäaikainen.

Jäseniä yhdistykseen hankittiin usein henkilökohtaisissa tapaamisissa ystävien, tuttaviin, sukulaisten ja työtovereiden yms. joukosta, jos oli pientäkään vihjettä siitä, että he voisivat olla kiinnostuneita luonnosta. Ainakin kirjastoissa oli monistettuja liittymislomakkeita, jotka saattoi jättää vieressä olevaan laatikkoon. Jäseniä pyrittiin tietysti hankkimaan myös erilaisissa tilaisuuksissa.

Luontopuotia ei tuolloin vielä ollut. PKL:n taloudenhoitaja tilasi myyntiin lähinnä Luonnonsuojelun Tuen tuotteita, kuten kirjoja ja muita julkaisuja, luontokalentereita, julisteita, postikortteja, kirjeensulkijoita ja hihamerkkejä. Reino Seppälä suunnitteli yhdistyksen kangasvuokkoaiheisen tunnuksen, josta tehtiin tarroja. Ympäristövoudeksi nimettyä vuonna 1980 myytiin myös visakoivun taimia. Yk-

si myyntitapahtumista oli Jaalan markkinat, joille osallistuttiin monena vuonna.

Yhteistyötä yritettiin kehittää eri tahojen kanssa. Kuusankosken kotiseutu- ja museolautakunnan kanssa järjestettiin luontoretki Kuusankoskella ja Kouvolan raittiustoimiston kanssa luontopolku Jyräänkosken ja Käyrälammen välillä. Muiden järjestämiin tilaisuuksiin osallistuttiin myös. Esim. vuodelta 1980 mainitaan Omakoto-näyttely, jossa PKL:llä oli oma osasto, Puutarha -80 -näyttely, johon sisältyi esitys jokamiehen ympäristönsuojelusta, ja Elovalkeat Valkealassa. Esiintymisiä muiden kokouksissa tms. oli myös. Muistan käyneeni puhumassa Kuusankosken puutarhaseuran kokouksessa ja Selänpään nuorisoseurantalossa.

Kulloinkin vireillä olevia asioita pyrittiin seuraamaan ja järjestettiin niihin liittyviä yleisötilaisuuksia.

Jukka Airola luontokartoitusretkellä Mummonmaan luonnonsuojelualueella Kouvolan Jaalassa. Kuva: Seija Aspola.

Esillä olivat ainakin vesiasiat (vesiensuojelu ja veden hankinta talousvedeksi), metsäasiat ja kansalais-tottelemattomuus. Vaalipaneelite järjestettiin ennen sekä kunnalliset eduskuntavaaleja. Kuusankosken työväenopiston kanssa järjestettiin kursseja.

Retkiä järjestettiin niin lähialueille kuin kauemmaskin. Muistan ainakin kaksi viikonloppuretkää kansallispuistoihin. Käytössämme oli pikkubussi, ja yövyimme yhden yön jossakin halvassa majoituskäytössä. Kohteina olivat toisella retkellä Liesjärven ja Torronsuon kansallispuistot Tammelassa Lounais-Hämeessä ja toisella Isojärven kansallispuisto Kuhmoisissa ja Pyhä-Häkin kansallispuisto Saarijärvellä Keski-Suomessa. Nykyään kaukoretkille ei riitä lähijätkä, vaikka retki kestäisi yhden päivän. Lähialueilla retkikohteina olivat luonnoltaan kiinnostavat alueet, jotka useimmiten eivät olleet

suojeltuja. 1980-luvun alussa PKL:n toimialueella oli kovin vähän suojeltuja alueita, 11, kun nyt jollakin tavalla suojeltuja alueita on yli 190.

Myös neuvotteluja maanomistajien kanssa alueiden suojelemiseksi yritettiin käynnistää, mutta ne eivät johtaneet tulokseen. Tämä toimintamuoto sopiikin paremmin viranomaisille, joilla on siihen enemmän valtuuksia, rahaa ja kokemusta, sekä Luonnonperintösäätiölle, jonka keskeinen tehtävä on suojelualueiden hankinta.

Luonnonsuojeluvaikuttamista

Esittelen tässä yhdistyksen alkuvuosilta muutamia hankkeita, joita PKL yritti edistää tai estää.

Yhdistyksen ensimmäisiä suojelualoitteita oli toukokuussa 1979 Jaalan kunnanhallitukselle tehty aloite **Heisanharjun** rauhoittamisesta luonnonsuojeluna. Rauhoitus toteutui kuitenkin vasta kuntaliitoksen jälkeen marraskuus-

sa 2011. Heisanharjun arvo valtakunnallisesti merkittävänä luontokohteena oli toki todettu monessa yhteydessä.

PKL vastusti **Taasianjoen tekoallashanketta**. Vesihallitus laati Keski- ja Itä-Uudenmaan vesienkäytön kokonaissuunnitelman, jonka mukaan Kuusankosken ja Iitin rajan tienoilta alkavan Taasianjoen tulvia piti vähentää mm. rakentamalla tekoallas yläjuoksulle Etelä-Iittiin. Alueelta oli muutamaa vuotta aikaisemmin löydetty Suomen ensimmäiset tunnetut taponlehden kasvupaikat. Tekoallas-hankkeen perustelut vaikuttivat tarkoitushakuisilta. Todettiin mm., että Elimäellä on kuivattu kunnan ainoa kokonainen järvi ja nyt saataisiin sen tilalle tekojärvi. Siihen liittyen oli laskeskeltu ”kansallisten ajokustannusten säästöä”, kun ihmisten ei tarvitsisi ajaa kauemmas oikeille järville, kun tekoallas olisi lähempänä. PKL:n ohella moni muukin vastusti hanketta, eikä tekoallasta rakennettu. Taponlehdet ovat saaneet kasvaa rauhassa, ja viimeksi järjestimme retken alueelle kesällä 2019.

Sorronniemen rakentamisen voi lukea yhdistyksemme kokemiin tappioihin. Iitin seurakunta halusi rakentaa loma-asuntoja kirkonkylän pohjoispuolella olevaan Sorronniemeen. PKL vastusti tätä vedoten luontoarvoihin ja korosti, että kirkonkylän lähellä pitäisi säilyttää rakentamatonta rantaa. Sorronniemeen on rakennettu ainakin pari-kymmentä kesämökkiä.

Hirvivuoren luontopolku kuuluu toteutuneisiin hankkeisiin. PKL ehdotti 1980-luvun alussa luontopolun tekemistä Kuusankosken Hirvivuorelle ja sen lähiympäristöön ja laati siitä alustavan suunnitelman. Tämä hanke ei tuolloin edennyt, mutta siihen palattiin yli kymmenen vuotta myöhemmin. Polkusuunnitelma hyväksyttiin, ja siihen saatiin maanomistajien suostumus. Luontopolku merkittiin

Pohjois-Kymen Luonto -yhdistys oli mukana mm. Myllypuron luontopolun suunnittelussa. Kuva: Seija Aspola.

Luonnonsuojeluliitto
Kymenlaakso ry, Pohjois-
Kymen Luonto ry ja
Luonto-puoti toimivat
Vaahteratalossa,
Kouvolan kaunisnurmen
kapunginosassa.
Kuva: Maija Raikamo.

maastoon maalimerkein ja viitoituksin. Kouvolan luontopolun -esitteessä, josta kesällä 2019 tuli uusi painos, sitä ei kuitenkaan mainita. Polun pohjoisosan ympärillä on tehty laaja avohakkuu, jonka yhteydessä myös reittimerkinnöin varustetut puut on kaadettu. Osa reittimerkinnöistä ja viitoituksista on kuitenkin yhä jäljellä, ja polku on kulkukelpoinen. Olen ehdottanut kaupungille luontopolun ”kunnianpalautusta” siten, että reittiä lyhennettäisiin pohjoisosasta, jottei laajan hakkuuaukean läpi tarvitsisi kulkea.

PKL vastusti **Martinniemen laskettelurinnettä**, jota puuhattiin Jaalan kirkonkylän pohjoispuolelle. Vetosimme Martinniemen metsän luontoarvoihin. Metsä kaadettiin, mutta laskettelurinteen toteutus jäi siihen.

Kymen läänin ympäristönsuojelun tarkastaja Jorma Taarna vastusti **Mielakanmäen korottamista** laskettelurinteen tarpeisiin. Hän vetosi siihen, että mäellä kasvaa useita harvinaisia kasveja, ja PKL laati häntä tukevan kannanoton. Korotus kuitenkin toteutettiin, ja useita arvokkaita kasvupaikkoja tu-

houtui. PKL järjestää edelleen retkiä hietaneilikan ja vuorimunkin esiintymispaikoille Mielakkaan.

Alko suunnitteli **viinatehdasta Selänpäähän**. Se olisi käyttänyt Selänpään kankaan pohjavettä. Tehdasta varten ostettiin kaksi maa-aluetta, toinen Selänpään deltan reunalta ja toinen rannalta Siikakosken itäpuolelta. En muista, että PKL olisi ottanut voimakkaasti kantaa hankkeeseen, vaan tuo hanke vaikutti toisella tavalla. Alkon palveluksessa oli tuolloin Kalervo Eriksson, innokas lintuharrastaja. Hän halusi, että Alkolle hankittu alue pöntötetään. Hän lähetti tätä varten pönttöjä luontoharrastajien ripustettavaksi. Pöntöt vietiinkin maastoon, mutta alue on sen verran kaukana, että pönttöjen seuranta ja huolto loppui lyhyeen, mihin vaikutti myös osaltaan muuttoni Hämeeseen. Viinatehdasta ei rakennettu Selänpäähän, mutta pöntöt jäivät maastoon. Tuskin mikään niistä on enää ehjä, etenkin kun ne eivät olleet kovin hyvin rakennettuja.

Energialaitokselle tuli uusi toimitusjohtaja alueelta, jossa on paljon turvetuotantoa. Hän olisi halunnut tännekin **turvevoimalan**,

johon olisi otettu polttoainetta Valkealan ja Sippolan suurilta soilta. PKL yritti omalta osaltaan edistää suoalueiden suojelua. Voimalahanketta ei ole toteutettu.

Nykyisyys ja tulevaisuus

Nykyisin teemme suojelualoitteita, lausuntoja ja valituksia yleensä enää vain luonnonsuojelupiiriin kautta. Viime vuosina PKL:n toiminnassa on painottunut luontoharrastuksen edistäminen ja alueemme luontoarvojen esitleminen, mitä teemme järjestämällä retkiä erilaisiin mielenkiintoisiin luontokohteisiin. Vuonna 2000 yhdistys oli mukana **Myllypuron luontopolun** suunnittelussa. 2000-luvulla PKL on myös saanut hoitoonsa kaksi perinnetaloutta, Suutarinpellon kedon Kouvolaan sekä Iitissä sijaitsevan Kaaliojan kedon, joka tuli Järvi-Kymen Luonnon mukana sen palatessa takaisin emoyhdistykseen. Molemmassa paikoissa pidetään ketotalkoot (lähes) vuosittain. Yhteistyössä Dendrologian seuran Kouvolan kerhon kanssa on järjestetty useita puistokävelyitä, joilla tutustutaan Kouvolan keskusta-alueen puistojen kasvillisuuteen.

SLL KAAKKOIS-KYMI

TAISTELUA LUONNON JA YHDISTYKSEN OLEMASSAOLON PUOLESTA

Anne Nisula

SLL Kaakkois-Kymen puheenjohtaja

Kun joulun kynnyksellä minua pyydettiin toimittamaan tähän lehteen Kaakkois-Kymen yhdistyksen historia, en olisi voinut paljon parempaan lupautua. Olen nimittäin ollut mukana toiminnassa ja puheenjohtajana vasta yhden vuoden. Koska aiemmin ei yhdistyksen historiaa ole kirjattu, ei siihenkään voinut tukeutua. Sain onneksi puhelimitse kiinni vanhat puheenjohtajakonkarit Jussi Halmeen ja Katja Räsänen-Risun sekä sihteerinä toimineen Sanna Valittu-Niinisaaren. Heillä kaikilla on kokemusta yhdistyksestä vuosikym-

menten ajalta. Tarjolla tässä on varsinaisen historiikin sijasta arvokkaita muistoja, kokemuksia ja ajatuksia toiminnasta.

Kamppailua yhdistyksen olemassaolosta

Jäsenten aktivointi ja hankinta on ollut korostetusti esillä yhdistyksen perustamista 1993 lähtien. Ensimmäisessä jäsenkirjeessä 1994 innokkaat lukiolaiset puheenjohtaja Sami Vitikainen ja sihteeri Katja Räsänen kovistelevat kapiteelilla kirjoittaen: ”Nyt on aika murah-

taa luonnon puolesta. Vaivautukaa. Haluamme juuri sinut!! Tule pois piilostasi ja saavu syykokoukseen.” Seuraavana vuonna rohkaistiin jo kaista hankkimaan yksi uusi jäsen ”Yhden ihmisen kuka tahansa voi puhua ympäri.” Jäsenhankintakilpailu palkintoineen 1996 tuotti tulosta, ja jäsenmäärä saatiinkin kasvuun.

Jussi Halme muistaa kolme venvähyydestä johtuvaa tilannetta. ”Lopettaminen on aina uhka, kun viimeiset mohikaanit eivät jaksa jatkaa. Mikäli jäseniä ei saada li-

Jussi Halme vetää Luonnonkukkien päivän retkeä 2019 Silmunjuoella. Kuva Anne Nisula.

sää, on toiminta vaarassa päättyä. Vuonna 2000 lähetettiin jäsenistölle hätähuutokirje. Väen vähyys vaivasi koko Suomen luonnonsuojeluliittoakin, sieltä tuli yhdistyksille paimenkirje jäsenistön kasvattamiseksi. Joulukuun alkupuolella 2009 pidettiin Kaakkois-Kymen osalta valmisteleva kokous, jossa päätettiin esittää syyskokoukselle yhdistyksen lopettamista. Puheenjohtaja Kirsi Leiri, joka esitti asian, oli samaan aikaan Haminan kaupungin palveluksessa. Tilanne oli hieman hankala, sillä kaupunki oli antanut ymmärtää, ettei hän voi olla antamassa lausuntoja yhdistyksen nimissä ja toimia kaupungin virkamiehenä.”

Jäsenmäärän vähydestä huolimatta useita valituksia ja muistutuksia tehtiin ympäristö- ja vesilupahakemuksiin. Katja Räsänen-Risu muistelee: ”2000-luvun alussa valmisteltiin puheenjohtaja Raija Seppälän johdolla useita kannanottoja. Oli moottoritelinjauksia ja muuta, joihin meni käsittämätön määrä energiaa. Se oli turhauttavaa, kun niitä tuli bumerangina takaisin. Oli kaiken maailman pykälää ja koko luonnonsuojelutoiminta tuntui vastatuuleen kävelemiseltä. Varsinaista toimintaa oli vähemmän. Onneksi silloin tehtiin päätös, että valitukset tehdään piirin kautta. Siinä jo ehdittiin miettiä Meri-Kymeenkin liittymistä. Monet kannattivat, mutta itse vastustin. Pelkäsin, että jos tulee isommat alueet, eivät rahkeet riitä millään. Olisi myös iso kynnyks lähteä Kotkaan toimimaan. Kiinnostusta riittää omalle alueelle helpommin.”

Mieleenpainuvia tapahtumia 1990-luvulta ovat Kirkkojärven ympärikävely, johon osallistui parisataa kävelijää. Saman vuonna pidettiin hyvin yleisöä vetänyt tenttitilaisuus eduskuntavaaliehdokkaille, johon oli kutsuttu edustajat seitsemästä puolueesta. Valokuvanäyttelyt olivat suosittuja, samoin matkat ja retket, joita tehtiin aina Karjalan kan-

Raija Seppälä ja Sanna Vallittu-Niinisaari Ruissalon kirjastolla valokuvanäyttelyä pystyttämässä 2000-luvun alussa. Kuva: Pekka Virolainen.

nakselle asti. Näkyvyyttä on yritetty saada Naistenmessuilla, Valojen yössä ja kirjastojen luontoviikolla, ja on järjestetty linnunpönttötalkoot miljoona linnunpönttö -kampanjan aikana, muistelee Sanna Vallittu-Niinisaari.

Jussi Halme muistaa, kuinka yhdistys oli mukana Vehkalahden kunnan Kestävän kehityksen foorumissa vuonna 1999. Luonnonkukien päivän retkeä alettiin järjestää vuodesta 2004 alkaen. Vetäjinä toimivat kolmena vuonna kaksi botanistia, Tapio Rintanen ja Reija Kivelä. Ensimmäinen retkistä pidettiin Haminan valleilla, sitten 2006 Kannusjärvellä ja 2007 Haapalan kylällä. Noina aikoina yhdistyksemme osallistui Haminan yleiskaavan valmisteluun kokoamalla karttapohjalta tietoa eri eliöryhmille arvokkaista paikoista, myös liito-oravan reviereistä kaupunkialueella. Vuosina 2006–2007 järjesti 4H Lujaa luontoon -tempauksen Taskalinmäelle. Lehtomäen kosteikkoalueelle tehtyyn luontopolkuun kutsuttiin Jussi Halme perustamaan rastitekstejä.

Jussi Halme lähti mukaan luonnonsuojelutoimintaan jo lukiolaisena, kun Kymenlaakson Luonnon Ystävät ry vetäisi hänet vuonna 1968

puhujaksi 16-vuotiaana perhosharrastajana. ”Jouduin sitten uudelleen esiintyjäksi koulun päättäjäpäivänä 1971. Silloin puhuin yleisesti luonnonsuojelusta, siitä miten ihmiskunta harrastaa tätä luonnon kyykyttämistä.”

Kaakkois-Kymen paikallisyhdistyksessä Jussi Halme aloitti v. 1998. ”Menin toimintaan mukaan, koska minulla oli tarve saada lisää paikallistuntemusta opetuksen ja ympäristökasvatuksen tueksi.” Yhdistyksen pyynnöstä hän kirjoitti yhdessä Jari-Pekka Kaitilan kanssa artikkelin perhosten suojelusta Kymenlaakson luonto -lehteen v. 1999. Pekka Virolainen otti siihen kuvat.

Katja Räsänen-Risu tuli jo lukioikäisenä mukaan yhdistykseen ja muistelee eri hankkeiden parissa tekemäänsä työtä. ”On oltu mukana mm. Salakkajoen suojeluhankkeessa Kannusjärven suunnalla. On pidetty useita valokuvanäyttelyitä, joissa Seppo Grönlund oli aktiivisesti mukana. Kirkkojärven ympärikävely, johon osallistui parisataa henkilöä, tehtiin yhdessä neljän muun yhdistyksen kanssa. Oli kiva, kun oli paljon porukkaa yhdessä. Tapahtumat olivat yleensäkin palkitsevampaa toimintaa.”

HEI KAAKKOIS-KYMEN LUONNON JÄSEN !

KIINNOSTAAKO SINUA LUONNONSUOJELUTYÖ VAI OLETKO JÄSEN VAIN MUODON VUOKSI ? KAAKKOIS-KYMEN LUONNON TOIMINTA UHKAA LOPPUA, MINÄ VUOKSI KUTSUME SINUT UDESTAAN SÄÄNTÖMÄÄRÄISEEN SYYSKOKOUKSEEN, JOKA PIDETÄÄN MARSKI CAFEESSA (Haminan Raatihuone) TIISTAINA 24. MARRASKUUTA KELLO 18.00.

Yhdistyksemme sääntömääräinen syyskokous pidettiin 4.11. Kokoukseen pääsi 170 jäsenestä kokonaiset neljä henkeä eli puheenjohtaja ja kolme hallituksen kahdeksasta jäsenestä ! Emme löytäneet yhdistyksellemme puheenjohtajaa emmekä saaneet kasaan hallitusta puhumattakaan piirikokousedustajista ja tilintarkastajista. Myös toimintasuunnitelma jäi täysin avoimeksi.

Tule nyt paikalle keskustelemaan yhdistyksemme tarpeellisuudesta, roolista ja toimintatavoista. Pääset myös vaikuttamaan yhdistyksen toimintaan, jos haluat. Ketään emme pakota puheenjohtajaksi tai hallitukseen. Onhan ympäristönsuojelun tehtävä luonnonsuojelussa tehdä luonnon itsensä, myös lasten, nuorten ja vanhojen luonnonsuojelun polvien eteen. Toimimme, jotta jotain kauniista jäisi jäljelle. Tosiasia on, että ympäristön poisena on olemassaolomme edellytys.

Mitä nyt?

Edelleen jäsenten ja aktiivien mukaan saaminen on ongelma, mutta myös toiminnan painopisteitä on syytä tarkastella.

Jussi Halmeen mielestä toiminnasta jää paras jälki lausuntojen antamisella ja vaikuttamisella. ”Toki luontoharrastuneisuus on omiaan lisäämään myötätuntoa ja kunnioitusta tätä elämää kihisevää vihreää mattoa kohtaan, mutta panostaminen itse luonnonsuojeluun on tärkeämpää.”

Mutta onko tämä työ turhaa, ekopessimismi valtaa tilaa, mikään ei tunnu muuttuvan, Halme pohtii. ”Ihmiskunta ajaa mustaan tunneliin maksimaalisella vauhdilla ykkösluokassa, kuten Linkola sanoo. Ihminen haluaa enemmän virkistystä kuin ekoahdistusta. Etenkään

nuoriso ei tule mukaan toimintaan.” Hän muistuttaa myös Seppo Grönlundin sanoista, että toimintasuunnitelman pitää olla niin pieni, että se toteutuu. Jos tekee isoja suunnitelmia, eikä ehdi, tulee riittämättömyyden tunne.

Räsänen-Risu näkee, että toiminnassa ollaan enemmän luonnon puolesta kantaa ottamassa kuin viihteellä. ”Positiiviset luontokokemukset, neuvot ja ohjeet sekä vinkit siitä, että näinkin voi tehdä, ovat osa vaikuttamista.” Hän ennustaa, että ihmiset alkavat nyt olla enemmän kiinnostuneita ympäristöasioista.

Sanna Vallittu-Niinisaarta huolestaa nykypäivän tilanne. ”Päivittäin jostain mediasta saamme kuulla ilmastomuutoksesta ja sen vaikutuksista. Ihmiset tietävät, mitä jokainen voisi omalla kohdallaan tehdä, mutta kuitenkin ei olla valmiita tinkimään omasta mukavuudesta eikä olla valmiita näkemään vaivaa asioiden eteen. Oma etu ja mukavuus ovat kuitenkin se, mi-

Kaakkois-Kymen Luonnon
pj. Raija Seppälän epätoivoinen
kirje jäsenille 1998.

kä suurelle osalle ihmisiä merkitsee enemmän kuin ympäristön tila.”

Pienikin teko merkitsee, yksikin ihminen on tärkeä

Kuluneen puheenjohtajavuoteni 2019 aikana olemme vähäisinkin voimin järjestäneet asiantuntijavetoisia tilaisuuksia, retkiä, koulutusta ja yleisötapauksia, joihin osallistujia onkin tullut kiitettävästi. Kiitokset menevät asiantuntijoille ja järjestelyissä mukana olleille! Sen sijaan talkoisiin, kuten rantojen siivoukseen ja vieraslajien poistoon, ei jäseniä ole juuri hallitusta enempää ilmaantunut. Lupiinien poistoprojekti on pääosin jäänyt yhden miehen harteille – kiitokset siihenkin suuntaan. Alkavana vuonna edellä mainittujen toimintojen lisäksi panostamme viestintään ja medianäkyvyyteen sekä yhteistyöhön muiden toimijoiden ja Haminan kaupungin kanssa. Uudet ja vanhat jäsenet toivotamme lämpimästi tervetulleiksi mukaan toimintaamme.

Vilniemessä roskienpoistossa 2019.
Kuva: Sanna Vallittu-Niinisaari.

Salakkajoella 1996 Katja Räsänen Risu toinen oikealta.
Kuvan ottajaa ei tiedetä.

Lassi Kujala

Repoveden

Säreän havupuun arvo alkoi nousta maassamme jo 1800-luvulla. Suomalaista tiheäsyistä honkapuuta tarvittiin Euroopassa laivojen rakentamiseen. Vuohijärven pohjoispäähän Voikoskelle rakennettiin sahalaitos 1700-luvun lopulla ja eteläpäähän Siikakoskelle hieman myöhemmin.

Metsäyhtiöt aavistivat puun suuren arvonnousun. Maakauppojen seurauksena Kymiyhtiöstä tuli

1900-luvun alussa Repoveden alueiden suurin omistaja. Alue nähtiinkin tuolloin lähinnä vain sopivan etäisyyden päässä olevana raaka-ainelähteenä. Tämä käsitys säilyi 1980-luvulle saakka.

Uiton aikaisista rakenteista on vieläkin merkkejä maastossa. Varsinainen Kuutin kanava on entisöity, ja se on kaikkien retkeilijöiden ihailtavana Kuutinlahden taukopaikan tuntumassa. Vanhaa

suojeluhistoria

Joulu Repovedellä. Kuutinlahti ja sen yllä havaitsemani auringonpilari 23.12.2001. Kuva: Lassi Kujala.

uittokourua katsellessa saa hyvän käsityksen siitä, miten ihmisen toiminta oli tuohon aikaan varsin vaatimatonta ja tehotonta nykymenoon verrattuna.

Ratkaiseva käänne tapahtui vasta 60- ja 70-luvulla, jolloin luotiin alueen metsäautotieverkosto. Erittymisesti seudun läpi puhkaistu Kuisman ja Hevosojan välinen tie oli kuin puukon viilto suuren erämaan sydämeen.

Hankala uitto korvattiin maantiekuljetuksilla. Kansallisromanttinen mutta tehoton tukkilaiselämä sai väistyä. Puun korjuu koneellistui vauhdilla ja ihmisen toiminnan tehokkuus astui aivan uudelle tasolle. Vaikka alueelta ei ole korjattu puuta vuoden 1990 jälkeen, jättivät koko 80-luvun kestäneet koneelliset hakkuut omat massiiviset jälkensä maisemaan.

Tältä ajalta ovat peräisin alu-

een 30–45-vuotiaat yhden puulajin tasaikäiset tiheät taimikkoalat, jotka vielä nykyisinkin ovat melko näkyviä ja pinta-aloiltaan valitettavan suuria. Puun kasvu näillä leveysasteilla on hyvää, joten ajan myötä näidenkin alueiden luonnontila palautuu ja monimuotoisuus lisääntyy vääjäämättömästi. Jos rahaa on, niin ennallistamistoimilla tätäkin kehitystä voi nopeuttaa. Jos rahaa ei ole, niin silti kaikki tapahtuu – tosin hitaammin.

Monivaiheinen suojeluhistoria

Repoveden kansallispuiston suojeluhistoria on pitkä ja värikäs tapahtumasarja. Se alkoi jo vuonna 1972, jolloin Kymi Oy:n Pohjois-Valkealan järvi-aluetta koskeva rantojen käytön yleissuunnitelma julkistettiin. Tuolloin rantojen rakennus-oikeudet siirrettiin muualle ja tällä toimella varmistettiin alueen asu-mattomuus ja tietynlainen erämaisuus aina näihin päiviin asti. Tämä oli ensimmäinen ja täysin ratkai-seva toimi, joka mahdollisti kaikki muut tässä artikkelissa kuvailema-ni tapahtumat.

Kansallispuistokomitea ehdoti mietinnössään 1976, että Repoveden alueelle perustettaisiin maa-pinta-alaltaan noin 2 890 hehtaarin suuruinen kansallispuisto. Rajaukseen sisältyi lisäksi vesialuetta noin 800 hehtaaria. Kansallispuisto ehdotettiin perustettavaksi vuoden 1992 jälkeen.

Mietinnön tultua julkisuuteen käynnistyivät Repovedellä suurta huomiota herättäneet ”aavistushakkuut.” Työ tehtiin miesvoimin, joten kovin suuria pinta-aloja ei tuona juhannuksen seutuna ehditty käsitellä.

Suomen luonnonsuojeluliitto esitti vuonna 1988, että alueelle perustettaisiin kansallispuisto. Mitään ei kuitenkaan tapahtunut eivätkä suojelutoimet edenneet. Tämä oli ensimmäinen yritys perustaa alueelle kansallispuisto.

Kymenlaakson liitto oli asialla pari vuotta myöhemmin 1990 ja teki oman esityksensä kansallispuiston perustamiseksi. Asia ei edennyt tälläkään kertaa. Tämä oli toinen yritys perustaa alueelle kansallispuisto.

Samana vuonna alueella oli ensimmäinen pieni suoran toiminnan tapahtuma. Vaikka hakkuut pysähtyivät selkkauksen ansiosta vain puolen työpäivän ajaksi, uutisoitiin se näyttävästi. Painetta alkoi muo-

dostua. Niinpä asialle piti tehdä jotain.

Kymen lääninhallitus joutuikin asettamaan pian edellä kuvattujen tapahtumien jälkeen työryhmän selvittämään Repoveden alueen maankäyttöä. Työryhmä ehdotti, että alueelle perustetaan 850 ha:n suuruinen ydinalue ja kuusi erityis-alueita pinta-alaltaan yhteensä 100 ha. Hyvää tässä oli se, ettei Repoveden alueella tehty vuoden 1990 jälkeen enää juuri lankaan hakkuita. Alue oli nyt sellaisessa vaiheessa, että metsäkäsittelytoimista pidättydyttiin – ainakin toistaiseksi.

Pari vuotta tämän jälkeen silloinen Kymmene Oy myi valtiolle 500 ha tältä ydinalueelta. Näin valtion omistuksessa oli kaikkiaan noin 900 ha metsää keskeltä Repoveden metsäaluetta. Tämä ei kuitenkaan riittänyt kansallispuiston tarpei-

siin, sillä minimalaksi on määritelty 1 000 hehtaaria.

Valtioneuvosto teki vuonna 1990 periaatepäätöksen valtakunnallisesta rantojensuojeluohjelmasta. Repoveden alue sisältyi ohjelmaan kokonaispinta-alaltaan 4 000 ha:n suuruisena. Tämän lisäksi alue liitettiin 4 000 ha:n laajuisena Natura-verkostoon vuonna 1998.

Ensimmäinen valtiopäivätoimi Repovesi-asiansa tapahtui 1997, jolloin kolme alueen kansanedustajaa, Koski, Smeds ja Tiusanen, esittivät eduskunnassa kirjallisen kysymyksen, jossa tiedusteltiin, näkeekö hallitus mahdolliseksi kansallispuiston perustamisen Repoveden alueelle.

Pari viikkoa myöhemmin ympäristöministeri Pekka Haavisto vastasi kyselyyn ja torjui kansallispuistovaatimukset vedoten valtio-

Haukilammesta Lojukoskeen laskeva puro virtaa syksyisin varsin vuolaana. Kuva: Lassi Kujala.

Repovesi oli hiertänyt mielessäni kahden vuosikymmenen ajan.

neuvoston 1978 tekemään periaatepäätökseen Suomen kansallis- ja luonnonpuistojen pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmaan, johon Repovesi ei sisällynyt. Lisäksi hän vetosi luonnonsuojelualueiden hoidon määrärahojen riittämättömään tasoon, joka ei mahdollistanut uusin kansallispuistojen perustamista. Kolmanneksi hän mainitsi yksityisen maanomistuksen, joka edellyttäisi maanhankintoja, joihin ei ole rahaa.

Etelä-Suomen heikko metsien-suojelutilanne kohosi puheena-aiheeksi vuonna 1999, jolloin laadittiin myös kansallinen metsä-

ohjelma. Siinä tunnustettiin Etelä-Suomen metsien heikko suojelutilanne. Samalla ohjelmassa luvattiin kehittää Etelä-Suomen metsien suojelua ja perustaa sitä varten laaja-pohjainen työryhmä.

Kymenlaakson luonnonsuojelu-piiri valitsi minut puheenjohtajakseen loppuvuonna 1998, ja aloitin homman vuoden 1999 alussa. Mietin sitä, mikä tulisi olemaan pääprojekti ja mihin panostaisin eniten aikaani tätä tehtävää suorittaessani. Repovesi oli hiertänyt mielessäni kahden vuosikymmenen ajan. Olin katsellut voimattomana tapahtumien etenemistä koko tämän pitkän

ajanjakson. Vihdoinkin olin eräällä tavalla piikkipaikalla, joten olisiko nyt minun vuoroni tehdä jotain tälle asialle?

Tietysti oli, mutta se oli helpommin sanottu kuin tehty. Tutustuin edellä kuvailemaani Repoveden suojeluhistoriaan, joka oli kuin kylmä suihku niskaani. Pidin mahdollisuuksiani varsin vähäisinä, sillä mitään oleellista ei näissä kovissa perusasioissa ollut tapahtunut näiden vuosien ja vuosikymmenten kuluessa.

Asiat muuttuivat alkuvuonna 1999. Puhelin kilahti, ja Kotkan ympäristöseuran puheenjohtaja Pent-

Repolainen valittiin aikoinaan Repoveden tunnuseläimeksi. Mielestäni sen olisi pitänyt ehdottomasti olla kaakkuri. Se ei kelvannut, koska sitä liiaksi muistuttava lintulaji kuikka oli jo valittu Petkeljärven kansallispuiston tunnuseläimeksi aiemmin. Kuva: Lassi Kujala.

Matalan kaaren tekevä
tammikuun aurinko paistaa sisään
Repoveden kansallispuistoon Ruskiasalmen
muodostamasta aukosta. Kuva: Lassi Kujala.

Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri päätti käynnistää ennennäkemättömän laajan Repoveden suojeluun tähtäävän kampanjan.

ti Tiusanen soitti minulle ja kysyi, olisinko kiinnostunut Repoveden suojelusta ja sen edistämisestä. Etä olisinko? En ollut kahteenkymmeneen vuoteen ollut kiinnostunut mistään muusta suojeluhankkeesta enempää kuin juuri Repoveden suojelusta.

Sanoisin, että tämä puhelu oli käännteentekevä ja muutti kaiken. Luonnonsuojelupiirin yhteistyö Pentti Tiusasen ja Kotkan ympäristöseuran kanssa käynnistyi ja toi tähän Repovesi-problematiikkaan merkittävän ja täysin ratkaisevan lisäarvon, joka tähän mennessä tältä hankkeelta oli puuttunut.

Koska Pentti Tiusanen oli tuolloin myös ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, asia nousi esille myös eduskunnassa. Tämä oli se lisäarvo, joka tulisi tekemään tämän kertaisesta ponnistuksesta erilaisen suhteessa aiempiin suojeluyrityksiin, jotka oli torjuttu milloin mihinkäkin resurssin puutteeseen vedoten jo hankkeen alkumetreillä.

Niinpä kevättalvella 1999 Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri päätti käynnistää ennennäkemättömän laajan Repoveden suojeluun tähtäävän kampanjan. Asia oli helppo perustella, kun kävi ilmi, ettei maamme kaakkoisosassa ollut suojeltua metsäpinta-alaa kuin vaivaiset 0,5 %.

Piiri ja useat muut yhdistykset lähettivät vetoamuksia kansanedustajille, ministeriölle ja ympäristöministerille. Piirin puheenjohtajana suuri osa työstä lankesi minulle. Pohjustin tuolloin Repoveden suojeluhanketta monilla lehtikirjoituk-

silla, haastatteluilla ja radioesiintymisillä.

Mitään materiaalia ei ollut. Olin luontokuvaaja, ja Repovesi oli yksi tärkeimmistä kuvauskohteistani, joten tyhjästä ei silti tarvinnut aloittaa: olihan minulla tuhansia kuvia tästä alueesta ja sen eläimistöstä. Niinpä pystyin valmistamaan oma-toimisesti Repoveden luontoa ja luontoarvoja esittelevän kuvitetun vihkosen, jonka jaoin kansanedustajille pitäessäni Repovesi-aiheisen kuvaesityksen eduskuntatalon kansallispuistotilaisuudessa.

Syyskuussa 1999 laadin Repoveden kansallispuiston perustamiseksi lakialoiteluonnoksen, jonka luonnonsuojelupiiri jätti ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Pentti Tiusaselle. Aloiteluonnos jäi Tiusasen ympärille muodostuneen Repovesi-renkaan muokattavaksi. Tähän ryhmään kuuluivat Tiusanen, Hiltunen, Smeds, Koski, Ranta, Puhakka ja Vähänäkki.

Olin myös suoraan yhteydessä ympäristöministeriöön. Luonnonsuojelupiiri järjesti alueelle retken, jonne kutsuttiin eduskunnan ympäristövaliokunta. Lisäksi olimme yhteydessä kaikkiin alueemme kansanedustajiin.

Asia eteni eduskunnassa, jossa sitä puolustivat erityisesti ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Pentti Tiusanen ja valkealalainen kansanedustaja Sakari Smeds. Myös muita kaakkoissuomalaisia kansanedustajia oli liikkeellä Repoveden puolesta. Helsinkiläinen Rakel Hiltunen oli Repoveden suojeluun tähtäävän ponsiesityksen ja laki-

aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja perjantaina 5.10.1999.

Pentti Tiusasen ajatuksena oli kierrättää aloitetta eri eduskuntaryhmissä. Tavoitteena oli saada Repoveden kansallispuistoaloitteen allekirjoittajiksi yli sata kansanedustajaa, minkä jälkeen se voisi tulla vielä samana syksynä eduskunnan ja sen ympäristövaliokunnan viimeisteltäväksi.

Joulukuussa 1999 tämän laki-aloitteen oli allekirjoittanut 102 kansanedustajaa, joten nyt sillä oli eduskunnan enemmistö takanaan. Tässä oli jo nähtävissä jälleen yksi tämän Repoveden kansallispuiston suojeluhistorian suurista käännekohtista.

Helmikuussa 2000 ympäristövaliokunta otti Repovesi asian käsittelyyn ja päätti suorittaa poikkeuksellisen laajan asiantuntijakuulemisen asiasta. Kuulemiset kestivät pari viikkoa ja menivät maaliskuun puolelle. Kymenlaakson luonnonsuojelupiirin puheenjohtajana olin kuultavana viimeisenä asiantuntijana 3.3.2000.

23.3.2000. Ympäristövaliokunta antoi yksimielisen lausuntonsa, jossa se edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin Repoveden kansallispuiston perustamiseksi lakialoitteen tarkoittamassa laajuudessa.

Asia eteni täysistuntoon ja eduskunta äänesti äänin 113 puolesta ja 4 vastaan valiokunnan lausunnon puolesta. Ensimmäistä kertaa Repoveden suojeluhistorian aikana hankkeella oli eduskunnan enemmistö takanaan. Tämä loi suotui-

san pohjan tuleville tapahtumille. Samalla tämä oli looginen jatkumo edelliselle ja nyt voidaan sanoa, että tässä oli kolmas suuri käännekohta kohti maalia eli Repoveden kansallispuiston perustamista.

25.5.2000. Ympäristöministeri Satu Hassi vieraili Repovedellä. Hän ei voinut antaa mitään lupauksia kansallispuiston perustamisesta. Syynä olivat samat keskeiset argumentit kuin aikaisemminkin. Mikään ei ollut muuttunut, sillä 1 000 ha oli ministeriön mielestä ekologisesti liian pieni alue ja 4 000 hehtaarin hankkimiseen ei valtiolta yksinkertaisesti löytynyt rahaa.

Asia jumiutui jälleen puoleksi-toista vuodeksi. Tuona aikana ei julkisuuteen tihkunut mitään tietoja. Taustalla tehtiin kuitenkin työtä. Maailma ympärillämme oli muuttunut ja pohjatyo hyvälle ratkaisulle oli tehty.

Keväällä 2001 ministeriön lupaa kansallispuistoseminaari ei toteutunutkaan vaan siirtyi syksyyn. Repovesi-asia oli täysin pysähdyksissä. Vuosi oli kulunut eduskunnan päätöksestä. Samoja argumentteja toisteltiin eikä mitään tapahtunut.

Miksi tämä puolitoista vuotta tähän lopulliseen ratkaisuun tarvittiin? Jokainen voi miettiä sitä mielessään, mutta sen verran aikaa kului ennen seuraavaa tapahtumaa.

Niinpä, kuten kaikki muistamme, varsinainen pommi putosi 12.11.2001 aamupäivällä. Tuolloin UPM-Kymmene ilmoitti lahjoittavansa valtiolle 540 ha metsää Repovedellä. Lisäksi yhtiö sanoi rauhoittavansa vapaaehtoisesti ja vastikkeetta 1 200 ha Natura-rajauksen sisäpuolella olevia metsiään. Ne voidaan liittää tulevaan kansallispuistoon ja molemmille alueille voidaan laatia yhteiset käyttö ja hoi-

Varsinainen pommi putosi 12.11.2001 aamupäivällä.

Repovedellä pesii elinvoimainen kaakkurikanta. Kaakkurit luovat Repovedelle oman erityisen tunnelmansa ja äänimaailmansa. Kesäaikaan lähes kaikki alueella vierailevat retkeilijät näkevät tai vähintäänkin kuulevat tämän maassamme suhteellisen harvalukuisena pesivän kuikkalinnun. Kuva: Lassi Kujala.

Aamu-usvan verhoamaa metsämaisemaa Repovedellä Olhavan vuorelta nähtynä. Kuva: Lassi Kujala.

tosuunnitelmat. Neljäs ja ratkaiseva Repoveden kansallispuiston perustamisen mahdollistava käännekohta oli tässä.

Havaittuaan valtion heikon rahatilanteen ja haluttomuuden edettä tässä asiassa päätti UPM-Kymmenen johto ratkaista Repoveden kohtalon tällä maamme oloissa ainutlaatuisella päätöksellään. Näin 25 vuotta kestänyt epä tietoisuus ja jännite Repoveden asiassa laukesi parhaalla mahdollisella tavalla.

14.11.2001. Pitkään odotettu kansallispuistoseminaari pidettiin viimein eduskuntatalolla. Kaikki sillä hetkellä vireillä olleet kansallispuistoesitykset esiteltiin. Niitä oli 15 kpl. Minulla oli kunnia esitellä Repoveden alue digitaalisel-

la kuvamateriaalilla, johon liittyi luontoäänet. Pentti Tiusanen esitelti asian seminaarin alussa, ja Jukka Timperi ympäristökeskuksesta ja Tuomo Häyrinen Metsähallituksen Itä-Suomen luontopalveluista esittelivät alueen maankäyttöä ja rajauksia. Vasta nyt uskallettiin jo varovasti lupailta ministeriönkin taholta, että Repovesi voi toteutua, ja se nostettiin nyt tämän esitellyn hankeluettelon kärkeen. Huomattavaa tässä on se, että vielä pari vuotta aiemmin Repovesi oli tämän hankepinon alimmaisena ja käytännössä loppuun käsiteltynä. Asiat olivat siis muuttuneet.

24.11.2001. Repoveden kansallispuiston perustaminen ilmestyi ensimmäisen kerran virallisesti julki-

suuteen. Kouvolan Sanomat otsikoi näyttävästi etusivullaan: ”Lakiesitys Repovedestä annetaan ensi keväänä”. Juttu jatkui: Tämän jälkeen eduskunta käsittelee lakiesityksen syksyllä 2002 ja puisto perustetaan vuoden 2003 alusta. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun Repoveden toteutusajankalenteri on esitetty julkisuudessa. Aikaa eduskuntatalon seminaarista oli kulunut 10 vuorokautta.

19.3.2002. UPM:n yhtiökokous hyväksyi kokouksessaan 560 ha:n maalahjoituksen valtiolle. Lisäksi kokous hyväksyi 1 400 ha:n rauhoyalueen perustamisen korvauksetta tämän kansallispuiston ympärille. Minun kannaltani yhtiökokous oli erityinen siitäkin syystä, että siellä näytettiin ku-

Olhavan jyrkänleille muodostuu usein kevättalvisin massiivisia jääputouksia. Kuva: Lassi Kujala.

vaesitys, joka muodostui ottamistani Repoveden luontoa esittelevistä kuvista. Toivon mukaan nekin omalta osaltaan vielä helpottivat tämän ainutlaatuisen ratkaisun tekoa, jos siellä oli vielä joku, joka epäroii.

11.9.2002. Repovesi lähetekeskustelu eduskunnassa.

4.10.2002. Repovesi lopullinen käsittely eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi lain Repoveden kansallispuistosta. Riitta Uosukainen toimi tuona iltana puhemiehenä ja teki tämän historiallisen napautuksen puhemiehen nuijallaan.

25.11.2002 Tasavallan presidentti vahvisti lain Repoveden kansallispuistosta.

2.1.2003. Vuoden vaihteessa Repovesi sai kansallispuiston aseman ja UPM-Kymmenen Aarnikotkan metsä suojelun lainvoiman. Tästä oli uutinen mm. Kouvolan Sanomissa otsikolla ”Repovesi on nyt kansallispuisto”.

Wikipedia määrittelee kansallispuiston tällä tavalla:

”Kansallispuisto on luonnon-suojelualue, jonka ensisijainen tarkoitus on turvata luonnon monimuotoisuutta, mutta niihin sisältyy usein kansallismaisemia, luonnonnähtävyyksiä ja virkistyspalveluja.”

Seuraavassa kansallispuisto- ja koskevia lainauksia asiakirjasta IUCN:n suojelualueuokituksen soveltaminen Suomessa.

Kansallispuisto

”Luokkaan II kuuluvat suojelualueet ovat suuria luonnontilaisia tai lähes luonnontilaisia alueita, jotka on perustettu laajamittaisten ekologisten prosessien sekä alueelle tunnusomaisten lajien ja ekosysteemien suojelemiseksi. Ne muodostavat samalla perustan ympäristön ja perinteisen kulttuurin kannalta keskeisen tutkimuksen ja opetuksen sekä henkisen hyvinvoinnin, vir-

kistyskäytön, retkeilyn ja matkailun mahdollisuuksille.”

”Pääsääntöisesti Pohjoismaissa katsotaan, ettei vastuullinen jokamiehenoikeuteen perustuva ja muutoin sallittu liikkuminen ja toiminta suojelualueilla vaarana niiden ensisijaista suojelutavoitetta. Omatoimisen lihasvoimaisen retkeilyn ja luonnon tarkkailun (ml. kuvaus, joka ei vahingoita tai häiritse eliöitä) voidaan katsoa perustuvan jokamiehenoikeuksiin ja olevan luonteeltaan ja määrältään sellaista käyttöä, jonka aiheuttama paine useimmilla suojelualueilla ei vaikuta alueen suojelutavoitteisiin ja voidaan sallia, rajoitetusti jopa joillakin tiukasti suojelluilla alueilla (luokka Ia).

Virkistys- sekä opetus-, harrastus- ja tutkimuskäyttö ovat monien suojelualueiden merkittävä toissijainen perustamistarkoitus, ja näiden toimintojen edistäminen tärkeä hoidon ja käytön tavoite. Näiden toi-

1.

2.

3.

1. Tällä nuijan kopautuksella Riitta Uosukainen sinetöi Repoveden kansallispuiston 4.10.2002. Kuva: Lassi Kujala.

2. Eduskunnan kahvio 4.10.2002. Pentti Tiusanen, Rakel Hiltunen, Kymenlaakson luonnonsuojelupiirin puheenjohtaja Lassi Kujala. Kuva: Heikki Jokiniemi.

3. Ohi on! Lähes neljä vuotta kestänyt projekti oli maalissa. Luonnonsuojelupiirin puheenjohtaja Lassi Kujala poistuu eduskuntatalolta 4.10.2002. Kuva: Heikki Jokiniemi.

mintojen merkitys erityyppisillä ja -kokoisilla alueilla vaihtelee paljon. Suuret käyntimäärät kohdistuvat yleensä suosittuihin kansallispuistoihin ja eräille muille vetovoimaisille suojelukohteille. Tällaisille kohteille Suomessa yleensä aina laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma ja seurataan alueen käyntimääriä ja käytön vaikutuksia alueen luontoarvoihin. Valtionmaiden suojelualueilla tällaisesta käytöstä aiheutuvia paineita pyritään ohjaamaan mm. vyöhykkeistämällä ja palvelurakenteiden sijoittelulla niin, että suojelutavoitteet eivät vaarannu. Matkailun painopistealueille tehdään luontomatkaileusuunnitelmat, joissa mm. tunnistetaan kestävyden kannalta kriittiset tekijät, päätetään niille seurantamittarit, asetetaan mittareille hyväksyttävi-

en muutosten rajat ja määritellään mahdolliset toimenpiteet.”

Se, miten Repovedellä on tunnistettu kestävyden kannalta kriittiset tekijät ja millaiset seurantamittarit niille on päätetty, ei ole tällä hetkellä tiedossani. Ei myöskään se, miten hyväksyttävien muutosten rajat on asetettu ja miten mahdolliset korjaavat toimenpiteet on määritelty. Koska kyse on kansallispuistosta, ovat nämä tiedot julkisia. Niinpä asia varmasti selviää sitä kysyttäessä. Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri tiedustelee asiaa lähitulevaisuudessa. Tarvittaessa piiri ottaa siihen myös kantaa.

Toivon kaikkea hyvää Repoveden kansallispuistolle ja sen luontoarvojen kehitykselle. Toivon, että luonto ja sen monimuotoisuus sekä

kaikki tämän Kaakkois-Suomen suurimman metsiensuojelualueen sisältämät arvolutaukukset kyetään ottamaan huomioon suunniteltaessa puiston käyttöä. Tämä arvokas metsämannertasoin suojelualue ansaitsee parhaan mahdollisen tietotaidon päätettäessä alueen käytöstä ja käytön intensiivisyydestä ja sen luonteesta. Repovedellä sijaitsevat kävijälaskurit ja niiden vuosittain nousevat luvut eivät saisi olla ainoita mittareita, joista tulee olla kiinnostuneita ja joista voi uutisoida.

Yllä oleva perustuu vuosien 1999–2002 tapahtumien osalta suurelta osin omiin prosessin aikana tekemiini muistiinpanoihin. Valtiopäivätoimien osalta tiedot löytyvät eduskunnan tietokannasta varsin yksityiskohtaisesti.

MIKÄ IHMEEN KYLY?

Seppo Grönlund

**Miten syntyi Kymenlaakson
Lintutieteellinen Yhdistys
ja mikä oli Kymenlaakson
Luonnon Ystävät ry -nimisen
luontoharrastusyhdistyksen
osuus sen synnyssä?
Entä miten minusta tuli
kyyläinen?**

Oma lintuharrastukseni

Muutin vuonna 1961 hieman yli kaksikymppisenä Turusta Haminaan. Lintuharrastuksen olin aloittanut jo reilut kymmenen vuotta aikaisemmin. Se oli sellaista yksikseen harrastamista, koska kukaan sen aikaisista kavereistani ei ollut hurahtanut lintuihin. Minulla ei ollut edes kiikaria, eihän sellaista ollut sodan jälkeisinä vuosina varaa ostaa viisilapsisen perheen nuorimhalle vesalle. Siksi käytin kaiken liikenevän vapaa-ajan kulkemalla kotini lähimetsissä etsien linnunpesiä, jolloin pääsi tutustumaan emoihin lähietäisyydeltä. Tällä tavoin opin tuntemaan, minkälaisen pesän kukin laji rakensi ja minkälaiset olivat niiden munat. Tästä oli

myöhemmin lintujen rengastajana paljon hyötyä. Lisää tietoa linnuista hain kirjoista, suorastaan ahmin kaikki kirjastosta ja muualta käsiini saamani lintukirjat. Tuohon aikaan lintukirjoja ei paljon ollut tarjolla, joten tuo oli täysin mahdollista. Toisin on nyt.

Lintuharrastukseni oli jo hieman hiipumassa, kun ennen armeijaikää seilas kolmisen vuotta maailman meriä kokkina. Ammatin ja työpaikan vaihdon myötä linnut tulivat uudelleen kuvioihin, kun Hamina saatiin työkaveriksi lintujen rengastaja Sulo J. Lehtosen. Muutaman vuoden toimin hänen avustajanaan ja 1970-luvun alussa sain oman rengastusluvan. Siitä kaikki alkoi minun osaltani.

Kymenlaakson Luonnon Ystävät loi pohjan maan- kunnan lintuharrastukselle

Tuohon aikaan ei Suomessa ollut kovin monta lintutieteellistä yhdistystä eikä edes keskusjärjestöä. Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto (LYL), joka oli BirdLife Suomen edeltäjä, perustettiin 1974, ja sen jälkeen alkoi syntyä paikallisyhdistyksiä eri puolille Suomea. Ei kuitenkaan vielä tuolloin Kymenlaaksoon. Siihen aikaan maakunnassa toimi luontoyhdistys nimeltä Kymenlaakson Luonnon Ystävät. Minäkin liityin siihen jo 1960-luvun puolella. Olinpa jonkin aikaa jopa sen johtokunnassa ja toimitin yhdistyksen julkaisemaa tiedonantolehteä, Kymenlaakson Luontoa.

Jäsenistölle suunnatussa suunnittelukilpailussa valikoitui yhdistyksen tunnukseksi kalasääski. Suunnittelu: Seppo Grönlund.

Kymenlaakson Luonnonystävien johdossa oli biologeja, opettajia, poliitikkoja, lääkäreitä, johtajia ja muita silmäätekeviä. Jäseneksi pääsi vain jonkun johtokunnan jäsenen suosituksesta. Sittenmin tuota sääntöä helpotettiin ja jäseneksi pääsi kuka tahansa. Niinpä tähän perhos- ja kasviharrastusklubiksi miellettyyn yhdistykseen alkoi hakeutua jäseniksi lintuharrastajia. Luonnon Ystävien lintukerhossa tutustuin myös muihin lintuharrastajiin, lähinnä kotkalaisiin. Kiinnostus lintuharrastukseen lisääntyi myös koulujen luontokerhoissa. Harrastajapiiri laajeni, kun linturetkiä tehtiin ympäri maakuntaa hyvillä lintupaikoille. Näillä ”turhuuksien kalliolla” tuli usein esiin ajatus myös oman lintuyhdistyksen perustamisesta Kymenlaaksoon.

KyLY näki päivänvalon reilut 40 vuotta sitten

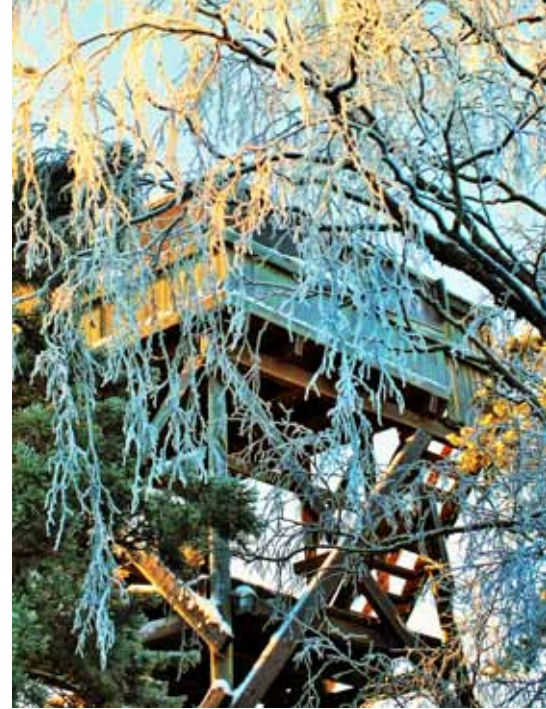
Minä agitoin porukkaa täällä eteläisessä Kymenlaaksossa, ja maakunnan pohjoisosassa samaa työtä tekivät kouvolaalaiset lintuharrastajat Pulliainen ja Tohmo. Niinpä maaliskuussa 1977 kokoontui Kouvolaan kolmisenkymmentä alan harrastajaa perustamaan laakson kuntaan lintuyhdistystä. Syntyi Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys eli KyLY, joka rekisteröitiin vielä samana vuonna. Perustamisvuonna haettiin myös LYL:n jäsenyyttä, ja vuoden 1978 alusta KyLY toimi jo keskusjärjestön alaisuudessa. Jäsenmäärä on vuosien saatossa kasvanut tuosta noin 30 harrastajan porukasta reippaasti yli kymmenkertaiseksi. Jäsenmäärä on tällä hetkellä lähes 400.

Toiminta oli aktiivista ja monipuolista heti alkuvuosina

Toimin KyLYn ensimmäisenä puheenjohtajana, ja näitä kaksivuotiskausia seurasi useita 1970- ja 1980-luvulla. Lisäksi hoidin lukuisia muitakin luottamustoimia aina 2000-luvun alkupuolelle asti. Toiminta lähti heti ripeästi liikkeelle. Kokoonnuimme kerran kuukaudessa, vuoroin Kouvolaan ja vuoroin Kotkassa, paria keskikesän kuukautta lukuun ottamatta. Näihin kuukausikokouksiin osallistui lähes aina noin 30–40 jäsentä. Kuukausikokoukset sisälsivät aina jotain ohjelmaa, esitelmää, kuvaesityksiä, määrityskilpailuja tms. 1990-luvulle tultaessa tämä käytäntö kuitenkin alkoi hiipua vähän kerrassaan, eikä kuukausikokouksia enää pidetty. Vain sääntömääräiset kevät- ja syyskokoukset oli pakko pitää, eikä niissäkään ole ollut mitään ohjelmaa, joka houkuttaisi jäsenistöä paikalle. Vain alle 10 henkilöä vaivautuu nykyään paikalle, hyvä että kokoukset ovat juuri ja juuri olleet päätösvaltaisia. Alkuvuosina pidetyt kesäkauden päättäjäiset / syyskauden avajaiset järjestettiin useana vuotena viikonlopun mittaisina joko Valkealan Kirjokivessä tai Karhulan Luovissa, jolloin ohjelmassa oli mukavaa yhdessäoloa lähiretkelyä unohtamatta; käytiin koskikarapynnissä tai pöllönpönttöjä ripustamassa tms.

Haave toteutui, lintutorni ja havainnointiasema Virolahdelle

Yhdistyksen ensimmäisenä toimintavuotena pystytimme Virolahden Kellovuorelle talkoilla lintutornin, joka on siellä yhä. Tämä toteutui

Kellovuoren lintutornista alkaa olla huono näkyvyys kasvaneen metsän vuoksi. Kuva: Seppo Grönlund.

Aikoinaan KyLYn hallinnoiman havainnointiaseman alkuperäinen asemarakennus. Kuva: Seppo Grönlund.

myötämielisen maanomistajan ansiosta. Kerran tornia on 2000-luvun alkupuolella korotettu, kun metsä kasvoi tornin huippua korkeammalle ja peitti näkyvyyden. Nyt on edessä sama tilanne. Näkyvyys tornista on merkittävästi heikentynyt. Tornia pitäisi korottaa tai rakentaa paikalle uusi torni. Tavoitteena oli saada paikalle myös majoitustilat, jotka mahdollistaisivat pitkäaikaiset havainnointijaksot. Tavoite toteutui 1990-luvun alkupuolella. Hankittiin työmaakoppi, joka kunnostettiin ja rahdattiin

paikalle. Lintutornin ja varsinkin majoitustilojen ansiosta Kellovuorelta on pitkät, yhtäjaksoiset havaintosarjat, etenkin syksyisistä petolintu- ja hanhimuutoista. KyLY luopui havainnointiaseman ylläpidosta 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälissä, jolloin asema ja kaikki sen omaisuus lintutornia lukuun ottamatta siirtyi tätä tarkoitusta varten perustetulle Kellovuoren Lintuseura ry:lle eli Kellikselle. Tämän jälkeen asemalla on tapahtunut paljon, varustetasoa on lisätty monipuolisesti ja majoitustiloja sekä vuodepaikkoja kolminkertaistettu jne. Toimintaa ohjaa ja valvoo asemanhoitaja, jossa tehtävässä olen toiminut jo KyLYn ajoista aina näihin päiviin.

Lintukymi – KyLY:n lippulaiva

Havainnointiaseman perustamista ehkä jopa tärkeämpänä pidettiin tiedonantolehteä, jossa julkaistiin vuoden kausihavainnot ja muita meneillä olleiden projektien havainnot ja tuloksia. Toisena toimintavuotena julkaistiin kaksi lehteä, joissa oli yhteenvedot kausihavainnoista. Lehdelle järjestettiin nimikilpailu, jonka voitti Lintukymi, ja

tällä nimellä se ilmestyy yhä. Lehden koko on kolmasti muuttunut ensin A5:sesta B5:seksi ja viimeksi A4:seksi. Lehtiä ilmestyi aina vuoteen 1995 asti kaksi numeroa vuodessa, kerran jopa neljä numeroa, mutta vuodesta 1996 eteenpäin se on ollut vuosijulkaisu. Lehden koon ohella on tapahtunut myös ulkoasumuutos, alun mustavalkoinen lehti on nykyään kauttaaltaan nelivärinen. Vastasin Lintukymi-lehdestä päätoimittajan ominaisuudessa useita vuosia 1970–1990-luvulla.

Yhteiset retket lisäävät yhteenkuuluvuutta

Retkitoiminta kuului alkuvuosien suosituimpiin toimintamuotoihin. Niin yli yön kestävillä suoretkillä kuin päiväretkilläkin osallistujamäärä oli poikkeuksetta lähes parikymmentä. Kaikkein suosituimpia olivat kuitenkin toukokuun lopulla itäiselle Suomenlahdelle suuntautuneet arktikaretket, jotka kestivät koko viikonlopun, perjantai-illasta sunnuntai-iltapäivään. Kevättalviset pöllöretket olivat KyLYn alkuvuosina varsin suosittuja, mutta välillä meni monia vuosia, että niitä ei järjestetty. Nyt ne ovat palanneet yhdistyksen toimintaan, kun

olen taas vetänyt pari retkeä kevättalvella. Näistä toinen suuntautui Pohjois-Kymenlaaksoon ja toinen kaakonkulmalle, ja niihin osallistui 10–20 pöllöjen soitimesta kiinnostunutta. Yleisesti ottaen retkitoiminta on hiipumaan päin. Pöllöretkien ohella vain arktikaretket ovat enää mukana, mutta nekin vain yhden päivän kestävinä.

Linturallit niin turhia, mutta niin mukavia

Pinnarallit ovat myös olleet KyLYssä suosiossa heti ensimmäisestä toimintavuodesta lähtien. Monena vuotena pidettiin toukokuun alkupuolella 24 tunnin ns. äitienpäiväralli, joka oli sekä henkisesti että fyysisesti koettelevaa taistelua väsymystä vastaan. Jossain vaiheessa alettiin järjestää aamuhämärästä iltahämärään kestäviä 10 tunnin mittaisia IP-ralleja, eli itsenäisyyspäiväralleja. Lokaralleja, eli lokakuisia ralleja rallattiin aina yhden kunnan alueella, kunnes jotakuinkin kaikki laaksokunnan pitäjät oli läpikäyty. Vain IP-ralli on säilyttänyt asemansa vanhoista ralleista ja uutena on tullut mukaan naapuriyhdistysten kanssa nyt jo kolmas käydyt ILO-rallit (Itti-Lapinjär-

Vasemmalta oikealle:
Pöllöretkeily on kuulunut KyLYn toimintaan alkuvuosista lähtien.
Kuva: Lassi Kujala.

KyLY on ollut yhdessä Virolahden kunnan kanssa jo monena vuonna mukana järjestämässä Suomen suurinta yksittäistä lintutapahtumaa, Arktika-päiviä. Tähän tapahtumaan kerääntyy toukokuun puolivälin jälkeen kiikareiden ulkoiluttajia pitkin rantoja joka niemennokkaan.
Kuva: Seppo Grönlund.

Suoretkillä rakensimme aina sääksille tekopesiä eli ns. keinareita. Yleensä teimme pohjista vankempia, tässä ollaan vielä harjoitteluasteella.
Kuva: Johannes Wiehn.

vi-Orimattila), joka ensimmäisenä vuotena käytiin tosin vain Iitin ja Orimattilan välillä.

Mistä rahat toiminnan pyörittämiseen

Yhdistyksen toiminta rahoitetaan nykyisin pääasiassa jäsenmaksutuloilla, mutta alkuvuosikymmeninä myös avustuksilla ja lisäksi merkittävästi yleisötilaisuuksien pääsymaksutuloilla. Järjestimme lukuisia luontokuvailtoja, joissa kuviaan esittivät useat maamme kärkikaartiin kuuluvat luontokuvaajat. Kaikkein menestyksekkäin oli Kouvolan kaupungintalon juhlasalissa pidetty kuvailta, jonka kaikki noin 400 istumapaikkaa myytiin loppuun, ja kun kaikille halukkaille ei istumapaikkoja riittänyt, myimme käytäville seisomapaikkoja, joten yleisöä oli paikalla lähes 500. Pääsylipputuloilla ja aulan tarvikemyynnin tuotoilla pyöritimme toimintaa ainakin kaksi vuotta koskematta jäsenmaksutuloihin.

Havaintoarkisto

Linnut ja niistä tehdyt havainnot ovat kuitenkin KyLYn ykkösprioriteetti. Havaintojen tallentaminen jälkipolvien ja tutkijoiden käyt-

töön tuli järjestää tavalla tai toisella. Alussa harrastajat ilmoittivat havaintonsa yhdistykselle lomakkeilla, jotka arkistoitiin ja joiden tiedoista laaditut yhteenvedot julkaistiin Lintukymi-lehden kausitai vuosikatsauksina. Valitettavasti havaintokatsauksia ei ole moneen vuoteen enää julkaistu Lintukymissä. Myöhemmin, 1980-luvulla PC-tietokoneiden yleistyttyä havainnot, niin vanhat kuin uudemmatkin, tallennettiin sähköiseen havaintoarkistoon. BirdLife Suomi sai pitkään kehitteillä olleen Tiira-lintutietopalvelun käyttöön vuonna 2009. Sinne on siirretty myös kaikki KyLYn kaikkina aikoina alueella tehdyt havainnot. Tällä hetkellä jokainen lintuharrastaja tallentaa omat havaintonsa itse suoraan Tiiraan. Tämä tapahtuu lähes poikkeuksetta jo havaintopäivänä tai muutaman päivän viiveellä. Niinpä havainnot ovat kaikkien saatavilla ja katseltavissa omalta tietokoneelta lähes reaaliajassa.

Minäkö kylyläinen

Turhan usein tekstissä vilahtelee tekemiseni KyLYssä. Alussa kysyin ”miten minusta tuli kylyläinen”. Nyt on tuohon annettu vastaukset.

Tässä Lintukymi-lehtiä vuosien varrelta. Lehti on muuttunut niin kooltaan kuin ulkoasultaankin. Kuva: Seppo Grönlund.

Olen ollut aina käytettävissä. En ole pelännyt vastuun ottamista ja sen kantamista. Olen ollut henkeen ja vereen lähes täysipäiväinen kylyläinen. Tosin viime vuosina jo vähän kerrallaan ollut siirtymässä myös näistä harrastusvelvoitteista eläkkeelle. Matka on ollut pitkä, mutta mukava. Linnut ovat olleet ”minun juttuni”. Kiitos, että olen saanut olla mukana.

Jari Kaitila

Violahhti

Tämä kirjoitus lähestyy aihetta perhostutkimuksen näkökulmasta, sillä siitä luonnontutkimuksen sektorista minulla on omaa kokemusta. Lisäksi perhoset tunnetaan Virolahden eliöryhmistä parhaiten, ja tässä pärjätään vertailussa myös koko maan perhosten tuntemukseen.

Ainakin Virolahden perhoslajien määrä on suurin, mitä yksittäisen kunnan alueelta on maassamme havaittu, n. 2 000 lajia Suomesta tavatuista n. 2 600 lajista. Perhosten lisäksi sivuan kirjoituksessa kuitenkin myös muita hyönteisryhmiä ja botaniikkaa, joilla on merkittävä yhteys perhosiin ja niiden tutkimiseen. Lintuja ja muita selkärankaisia ei tässä kirjoituksessa huomioida, sillä siltä osin tietämykseni on aivan liian puutteellista.

Varhaista starttia seurasi sadan vuoden hiljaiselo

Aloitin tämän jutun valmistelun tutkailemalla, mitä tietoa Laji.fi tarjoaa 1800-luvulta ja 1990-luvun alkupuoliskolta. Sieltä paljastui, että ennen vuotta 1920 tietokannasta löytyi 208 havaintoa yhteensä 142 lajista. Ensimmäiset havainnot olivat vuodelta 1843 ilmoitetut kalliokohokki (*Atocion rupestre*) ja kalliohatikka (*Spergula morisoni*). Nämä, kuten valtaosa tuolta ajalta ilmoitetusta lajistosta (195 havaintoa 127 lajista), oli putkilokasveja ja koskevat pääosin E. W. Blomin ja T. Saalan keräämiä kasvinäytteitä. Ensimmäinen muita eliöitä koskeva havainto löytyy kuitenkin heti kolmanneksi

vanhimpana vuodelta 1850 ja koskee hämähäkkilajia *Crustulina guttata*. Ensimmäinen Virolahdelta ilmoitettu hyönteinen on kiilurikärpäsiin kuuluva *Dolichopus nubilus* vuodelta 1905. Ensimmäiset perhoshavainnot ovat vuosilta 1913 ja 1914, jolloin C. Nyberg on tallentanut (ainakin) 51 perhosyksilöä 37 eri lajista.

Tästä eteenpäin aina 1960-luvun alkuun asti Virolahti oli niin perhosharrastajien kuin muidenkin hyönteisharrastajien kaukaa kiertämä nurkka. Joitakin satunnaisia retkiä alueelle on tuolloin suunnattu, mutta tietokantaan on kirjattu vain 24 perhoshavaintoa 23 lajista vuosilta 1920–1960. Joukossa on kuitenkin yksi pääkallokiitäjä (*Acheronthia atropos*) ja yksi keltasiilikäs (*Diacrisia purpurata*). Lisäksi muista hyönteisryhmistä on 13 havaintoa 11 lajista. Putkilokasvipuolella sen sijaan on ollut aktiivisempaa, ja tiedostoissa on tuolta jaksolta 279 havaintoa 193 lajista pääosin Inkeri Taubelta, Arvi Ulviselta ja Tapio Rintaselta.

1960-luvulla alkoi tapahtua

Vuosi 1961 on vuosi, josta Virolahden hyönteistutkimuksen voi katsoa toden teolla alkaneen. Tällöin Virolahdelle suuntautui heinäkuun puolivälin jälkeen Suomen Hyönteistieteellisen Seuran kesäretki. Retkellä niin perhosharrastajat kuin muidenkin hyönteisryhmien harrastajat ensi kertaa huomasivat, että Virolahdella esiintyy lajistoa, joka muualla

50 vuodessa lähes ”nollatason lajitietämyksestä” yhdeksi Suomen lajisuojelun ”hot-spoteista”

Miten ”temppu” tapahtui?

Suomessa on hyvin harvinaista. Perhosissa tuon retken satoon kuuluivat mm. jättiolkiyökkönen (*Mythimna turca*) (3. havainto Suomesta) ja rusoolkiyökkönen (*Mythimna pudorina*). Jo ennen ”hyönteistieteellisen” retkeä Max von Schantz oli tehnyt yhden päivän retken Virojoelle ja löytänyt koruyökkösen (*Elaphria venustula*) Suomelle uutena lajina. Mitään harrastajaryntäystä Virolahdelle tästä ei vielä kuitenkaan seurannut, sillä tuohon aikaan henkilöautoilu oli vielä harvojen herkkua ja Virolahti kaukana ”periferiassa”.

Putkilokasvipuolella Arvi Ulvinen ja Vilho Kujala tekivät 1960-luvun alkuvuosina kartoitusretkiä myös Virolahdelle, mutta varsinainen putkilokasvitutkimuksen kulta-aika Virolahdella alkoi, kun syksyllä 1962 Tapio Rintanen aloitti biologian opettajana Virolahden oppikoulussa. Tuosta syksystä lähtien käytännössä jokaisen Virolahden (ja Miehikkälän sekä Ylämaan) neliökilometrin putkilokasvilajisto tuli lähimpien vuosikymmenien aikana kartoitetuksi, mikä myöhemmin hyödytti merkittävästi myös alueen perhostutkimusta.

Laajamittaisempi perhostutkimus Virolahdella alkoi 1960-luvun puolivälissä. Ensimmäisen paikkakunnan oman perhosharrastajan Virolahti sai Harri Luomasta, joka alkoi vuonna 1964 tutkia perhosia Virolahden länsiosissa ensin vaimonsa kotitalon ympäristössä ja myöhemmin kesämökkillään Harvajanniemel-

Selkärannan alue Eerikkälässä on edelleen valtakunnallisesti merkittävä uhanalaisten lajien esiintymispaikka. Vielä 1970-luvun alussa alueella oli edustavia hiekkarantoja, joilla vyöhykeinä kasvoivat otakilokki (*Salsola kali*), rantasinappi (*Cakile maritima*), merinätkelmä (*Lathyrus japonicum*), rantavehnä (*Leymus arenarius*) ja ylempänä avoimilla hietikoilla mattoina variksenmarja (*Empetrum nigrum*) ja sianpuolukka (*Vaccinium uva-ursi*). Alueen muita rantaniittyjä taas luonnehtivat mm. keltamaite (*Lotus corniculatus*), ketohanhikki (*Potentilla anserina*), rantasapet (*Centaurium spp.*), rantatädyke (*Veronica longifolia*) ja merikohokki (*Silene uniflora*). Valitettavasti rantojen rehevöityminen on muuttanut monelta osin ranta-alueen kasvillisuutta ja hiekkärannan tilalla on nykyisin etupäässä ruovikkoa. Rippeitä on jäljellä ja myös joitakin uhanalaisia perhoslajeja (esimerkiksi erityisesti suojeltavat maitekääpiökoi ja rantaveh্নähitukoi).
Kuvat: Jari Kaitila

lä. Samoihin aikoihin alkoi ulkopaikkakuntalaisten harrastama kestopyydyspyynti, ja ilmeisesti ensimmäisinä tässä olivat liikkeellä Kalevi Kiianlinna ja Ilkka Jalas vuonna 1965. Samalla siihen asti Suomessa hyvin harvinaisena vaeltajana pidetty jaloruskoyökkönen (*Blepharita amica*) osoittautui paikalliseksi lajiksi Virolahdella, mikä houkutteli lisää harrastajia Virolahdelle.

Alueen oma harrastajatiimi muodostuu

Vaikka havaintotietoa alkoi Virolahdella kertyä ulkopaikkakuntalaisten ansiosta, vielä olennaisempaa oli paikkakunnan oman harrastajaporukan muodostuminen. 1960-luvun lopulla Seppo Leinikka muutti Virolahdelle ja alkoi aktiivisesti kartoittaa alueen perhoslajistoa. Samalla hän opetti harrastuksen niksejä isälleni Pekka Kaitilalle ja minulle, joka olin tuolloin alle kouluikäinen. Olimme toki tuolloin yhdessä isäni kanssa jo muutaman vuoden ehtineet harrastaa perhosia ja muita ”ötäisiä”. Sepon kautta syntyi kontakteja muihin harrastajiin, jotka liikkuvat paikkakunnalla enemmän tai vähemmän säännöllisesti. Paikkakunnalle muodostui verkosto, jonka sisäpiiriin kuului Seppo Leinikan sekä Pekka ja Jari Kaitilan lisäksi Virolahdella kesiä viettäneet nuoret Ilkka Hanski, Markku Savela ja Harri Luoma, joka toimi linkkinä Kymenlaakson muihin harrastajiin. Toinen merkittävä yhteys syntyi Suomen Perhostutkijain Seuran kokouksissa, joissa aloin isäni ja Seppo Leinikan kanssa varsin säännöllisesti käydä vuodesta 1970 alkaen.

1970-luvun alkupuolella paikallinen harrastus laajeni ja moni koulupoika innostui harrastamaan perhosia. Tässä isoa innostajan roolia näytteli Seppo Leinikka ja Pekka

Kaitila sekä 1970-luvun alkupuolella Virojoelle muuttanut Juhani Hämäläinen, jotka kaikki jakoivat auliisti tietoa vasta-alkajille ja auttoivat määrityksissä. Tämän ansiosta Virolahdella oli parhaimmillaan 1970-luvun puolivälin paikkeilla muutamia kymmeniä nuoria harrastajia, mitä voi pitää todella suurena määränä paikkakunnan asukasmäärään suhteutettuna. Vaikka monen harrastus sittemmin hiipui, näkyy tämä aktiivisuuspiikki edelleen niin, että Virolahdella yleinen suhtautuminen hyönteisharrastukseen on yhä poikkeuksellisen myönteistä. Eikä harrastus kaikilla suinkaan hiipunut vaan tuon ajan koulupojista mm. Olli ja Roope Elfving sekä Matti Montonen edelleen harrastavat perhosia.

Vaalimaa Camping ulkopaikkakuntalaisten tukikohtana

Vaikka paikkakunnan oman tiimin osaamistaso kehittyi nopeasti kohtalaisen hyväksi ja tuotti paljon suurperhoshavaintoja, mukana koko joukko harvinaisuuksiakin, myös monilla ulkopaikkakuntalaisilla oli iso rooli havaintotiedon karttumisessa ja myös paikallisten osaamistason edelleen kehittymisessä. Virolahden leirintäalue Hämeenkylässä, Vaalimaa Camping, tarjosi jo 1970-luvulla hyvän tukikohdan, jossa useampi ulkopaikkakuntalainen harrastaja vietti kesälomiaan ja kesäviikonloppuja monien vuosien ajan ja verkostoitui eräänlaisiksi ”Virolahden tiimin” ulkojäseniksi. Monivuotisia Vaalimaa Campingin asukkaita olivat tuolloin 1970- ja 1980-luvulla mm. Sakari ja Kirsti Nenty, Henry Holmberg ja Leif Löfgren. Allekirjoittaneelle varsinkin Leif Löfgren on erittäin merkittävä kontakti, sillä hänen kannustuksensa, määritysapunsa ja yhteisretkien ansiosta oma innostukseni laajeni pikkuperhosiin 1983.

Pikkuperhosten osalta Virolahden lajiston kartoitus oli 1970-luvulla kuitenkin pelkästään ulkopaikkakuntalaisten varassa. Vaikka sekä Harri Luoman että Vaalimaa Campingin ulkojäsenten mikroharrastus oli silloin aivan alkuvaiheessa, myös Virolahden pikkuperhosten kartoitus harppoi isoja askelia jo 1970-luvulla. ”Syndikaatti” eli Antti Aalto, Jaakko Karvonen, Sakari Kerppola, Erkki Laasonen ja Jukka Jalava määrittivät jo tuolloin myös pikkuperhoset pyydyksistään. He tuottivat ehkä koko Virolahden perhostutkimuksen merkittävimmän lajihavainnon eli kaakonkoisan (*Sciota lucipetella*) maailman ensihavainnon ja lajikuvauksen. Kolmas pikkuperhoslajiston tuntemusta ehkä vielä suuremmin harppauksin eteenpäin vienyt henkilö oli Reijo Teriaho, joka määrittä mm. Leinikan, Kaitiloiden ja Hämäläisen pyydyksiin tulleet pikkuperhosaineistot.

1980-luvulta tähän päivään

1970-luvulla laajamittaiseksi muutunut perhosharrastus on jatkunut katkeamattomana aina nykyhetkeen asti sekä paikallisten että ulkopaikkakuntalaisten ansiosta, osin vanhoin ja osin täysin uusin voimin. Merkittävin muutos 1970-lukuun on se, että nyt myös Virolahden pikkuperhoslajisto on todella hyvin selvitetty ja sen kartoittamisessa paikkakunnan omilla voimilla on ollut ja on edelleenkin keskeinen rooli.

Tällä hetkellä paikkakunnan aktiivisimman harrastajaporukan muodostavat Roope Elfving, Reijo Sällinen, Tatu Sällinen, Timo Yrjölä ja Seppo Grönlund, joista kaksi viime mainittua harrastavat perhosia valokuvaamalla. Lisäksi alkuperäisistä edelleen mukana ovat Seppo Leinikka sekä Jari ja Pekka Kaitila. Myös Harri Luoma

Jaloruskoyökkönen (*Blepharita amica*) oli ensimmäinen "idän ihme", joka Virolahdelta havaittiin.

Kaakonkoisaa (*Sciota lucipetella*) voi pitää Virolahden tunnusperhosena, sillä Jukka Jalava kuvasi lajin tieteelle uutena Virolahdelta kerättyjen yksilöiden perusteella vuonna 1978. Vaikka Virolahden ja samalla koko maailmankin ensimmäinen havainto on vasta vuodelta 1972, niin nykyisin kaakonkoisa esiintyy melko yleisenä koko Kymenlaakson alueella. Yleistymisestä huolimatta kaakonkoisan alemmien kehitysasteiden biologia on kuitenkin edelleen selvittämättä. Perhoskuvat: Heikki Hyttinen Markku Suoknuutin kokoelmayksilöistä, nuorisoleiriläisten kuva: Jari Kaitila.

on edelleen aktiivinen, mutta keskittyy nykyisin muihin hyönteisryhmiin. Eli paikkakunnan väestömäärä huomioiden ihan hyvä määrä, joskin ikä alkaa pikku hiljaa painaa useimpia.

Ja vaikka Virolahden oma tiimi edelleen toimii aktiivisesti, yhä edelleen myös ulkopaikkakuntalaisten panos tiedonkeruussa on merkittävä. Henkilöt ovat vaihtuneet, mutta yhteistyöverkosto toimii edelleen molempiin suuntiin.

Muut hyönteiset

Vaikka Virolahden lajisto ei ole muiden hyönteisryhmien osalta läheskään yhtä hyvin tunnettu kuin perhosten, silti myös muita ryhmiä tunnetaan suhteellisen hyvin. Harri Luoma on laajentanut harrastustaan useisiin eri hyönteisryhmiin, mm. sahapistiäisiin, kovakuoriaisiin ja luteisiin ja tuottanut näistä mittavasti havaintotietoa. Jo tätä ennen 1970-luvulla Tom Clayhills asui usean vuoden Virolahdella ja kartoitti erittäin aktiivisesti kovakuoriaislajistoa.

Pienemmistä hyönteisryhmisistä Karl-Erik Lundsten on 2010-luvulla keskittynyt perhosten lisäksi

si verkkosiipisiin ja jo aiemmin 2000-luvulla Juha Salokannel on määrittänyt valopyydysaineistosta vesiperhosia, joten myös näiden ryhmien lajisto on kohtuullisen hyvin tiedossa.

Sen sijaan iso työsarka odottaa edelleen tekijäänsä niin myrkkypistiäisissä kuin varsinkin loispistiäisissä ja kaksisiipisissä. Näiden erittäin lajirikkaiden hyönteisryhmien kartoituksessa on otettu vasta ensiaskeleet.

Loppupohdinta

Virolahden tarina Suomen luonnontutkimuksen historiassa on aivan laatuinen siinä mielessä, että näin pienelle paikkakunnalle kaukana "periferiassa" on keskittynyt näinkin paljon ja kohtuullisen monipuolisesti omaa luonnontutkimusta, joka on vieläpä jatkunut katkeamattomana ja hyvätasoisena jo 50 vuoden ajan. Yleensä tällainen on ominaista suurille tai suurehkoille kaupungeille ja vaatii taustalle yhdistystoimintaa. Toki jotain samansuuntaisia aktiivisuuspiikkejä on ollut muillakin pienemmillä paikkakunnilla, esim. Hämeenkoskella, mutta nämä ovat jääneet

sittenkin varsin lyhytaikaisiksi tapahtumiksi yhden tai muutaman avainhenkilön muutettua pois paikkakunnalta.

Virolahden tarina osoittaa myös sen, miten tärkeää asia harrastajahavainnointi on Suomen luonnonsuojelun kannalta. Tuskinpa Virolahden suojelullista arvoista ainakaan hyönteisten osalta tiedettäisiin ilman harrastajahavainnointia edelleenkään mitään eikä harrastajilta olisi saatu tietoa suojelu- ja hoitotoimien pohjaksi.

Mutta nyt tiedämme, että Virolahdella on nykyesiintymiä ainakin 61 uhanalaisella perhoslajilla. Lisäksi tiedämme, että alueella on viimeisen 50 vuoden aikana ollut esiintymiä 27 muulla uhanalaisella lajilla, joista moni voi edelleenkin esiintyä alueella, vaikkei tuoreita esiintymähavainnointia olekaan niistä tehty. Kriittisesti uhanalaisista (CR) ja erittäin uhanalaisista (EN) lajeista on kattavampi yhteenvehto taulukossa 1. Alueella nykyisin esiintyviä vaarantuneita (VU) lajeja on 39, ja lisäksi aiemmin alueella esiintyneitä joko varmasti tai mahdollisesti hävinneitä luokan lajeja on 18.

Taulukko 1. Virolahden äärimmäisen (CR) ja erittäin (EN) uhanalaiset perhoset. (*-merkki uhanalaisluokan perässä tarkoittaa, että laji on lisäksi erityisesti suojeltava.)

Uhanalainen perhoslaji	Uhanalaisluokka	Perhosten ravintokasvi	Tiedossa olevia nykyesiintymiä Virolahdella	Muu kommentti
karjalanpussikoi – <i>Coleophora carelica</i>	CR	Siankärsämö (<i>Achillea millefolium</i>), ym.	0-1	Kirkonmäen esiintymä hävinnyt, Hurrusta 2 havaintoa 2000-luvulta
maitekääpiökoi – <i>Trifurcula subnitidella</i>	EN*	Keltamaite (<i>Lotus corniculatus</i>)	2-3	Selkäranta, Hurppu, Santio
rantavehnhitukoi – <i>Elachista littoricola</i>	EN^	Rantavehnä (<i>Leymus arenarius</i>)	3	Selkäranta, Hurppu, Santio
käpälälattakoi – <i>Levipalpus hepatariellus</i>	EN^	Kissankäpälä (<i>Antennaria dioica</i>)	1-2	Eerikkälä, Klamila
töyräspussikoi – <i>Coleophora partitella</i>	EN*	Siankärsämö (<i>Achillea millefolium</i>), ym.	0-2	Eerikkälä, Hämeenkylä; esiintymien nykytilanne ei tiedossa
kaunokkipussikoi – <i>Coleophora conspicuella</i>	EN*	Ahdekaunokki (<i>Centaurea jacea</i>), ketkaunokki (<i>C. scabiosa</i>)	1	Eerikkälä
haarikkopussikoi – <i>Coleophora boreella</i>	EN*	Merihaarikko (<i>Sagina nodosa</i>)	0	Selkärannan esiintymä hävinnyt
pikkupussikoi – <i>Coleophora chrysanthemi</i>	EN	Siankärsämö (<i>Achillea millefolium</i>), ym.	0	Hämeenkylä, esiintymä todennäköisesti hävinnyt
neilikkapussikoi – <i>Coleophora adelogrammella</i>	EN	Ketoneilikka (<i>Dianthus deltoides</i>), hietaneilikka (<i>Dianthus arenarius</i>)	1-3	Eerikkälä, Virojoki?; Kirkonmäen esiintymä hävinnyt
kärsämöpussikoi – <i>Coleophora millefolii</i>	EN	Siankärsämö (<i>Achillea millefolium</i>), ym.	0-1	Vaatherikon esiintymän nykytila ei tiedossa, Kirkonmäen esiintymä hävinnyt
säämiskäpussikoi – <i>Coleophora solitariella</i>	EN	Kevättähtimö (<i>Stellaria holostea</i>)	5-10	Monin paikoin Klamilasta Hämeenkylään.
kohokkipussikoi – <i>Coleophora hackmani</i>	EN	Nuokkukohokki (<i>Silene nutans</i>)	4	Eerikkälä, Rännänen, Hämeenkylä, Klamila
nuokkukohokkipussikoi – <i>Coleophora nutantella</i>	EN	Nuokkukohokki (<i>Silene nutans</i>)	1	Eerikkälä
pillkupussikoi – <i>Coleophora squalorella</i>	EN	Jauhosavikka (<i>Chenopodium album</i>)	0-3	Eerikkälä, Klamila, Hämeenkylä; laji on taantunut ja aivan viime vuosilta ei enää havaintoja
kangaskeltanosulkanen – <i>Oxyptilus ericetorum</i>	EN	Huopakeltanot (<i>Pilosella pilosellina</i> -ryhmä)	2	Eerikkälä, Ala-Pihlaja
luhtatuikekoi – <i>Prochoreutis solaris</i>	EN*	Luhtavuohennokka (<i>Scutellaria galericulata</i>)	0-1	Vilkkilän esiintymä mahdollisesti hävinnyt
kuusiovarsikääriäinen – <i>Endothenia marginana</i>	EN	Kuusiot (<i>Pedicularis</i> spp.)	2-3	Eerikkälä, Kirkonkylä, Vilkkilä
luhtakirjokääriäinen – <i>Aterpia chalybeia</i>	EN	Tuntematon	1-4	Järvenkylä; Vilkkilän, Rännänen ja Hämeenkylään esiintymät mahdollisesti hävinneet
jättisammalkoisa – <i>Gesneria centuriella</i>	EN	Tuntematon	1	Selkäranta 2019
soukkoheinäkoisa – <i>Agriphila poliella</i>	EN	Tuntematon, suvun lajit heinillä	0-2	Kotolasta havainto 2014, esiintynyt Eerikkälässä, mutta paikan viimeinen havainto 2010. Kirkonkylään esiintymä hävinnyt 1990-luvun lopulla.
idänokakoisa – <i>Udea elutalis</i>	EN	Marunat (<i>Artemisia</i> spp.), villakot (<i>Senecio</i> spp.), ym.	0	Kirkonkylään esiintymä hävinnyt
tulvamittari – <i>Macaria artesiaria</i>	EN	Hanhenpajut (<i>Salix repens</i> -ryhmä), kiiltolehtipaju (<i>Salix phylicifolia</i>)	1-10	Hiekkaperäisten alueiden kosteikkopajukoissa Klamilasta Hämeenkylään, taantunut
turalehtimittari – <i>Scopula corrivalaria</i>	EN	Kuihtuneet lehdet, mm. kurjenjalka (<i>Potentilla palustris</i>)	1-4	Kirkontura; havaintoja myös Eerikkälä, Klamila, Hämeenkylä
isoraanumittari – <i>Epirrhoe tartuensis</i>	EN	Kosteikkojen matarat (<i>Galium</i> spp.)	0-1	Todennäköinen esiintymä Kirkonturalla, havaittu myös Klamilasta.
ruskopikkumittari – <i>Eupithecia sinuosaria</i>	EN	Jauhosavikka (<i>Chenopodium album</i>)	5-20	Klamilasta Hämeenkylään hiekkarannoilla ja maatalousympäristöissä, taantunut
ahdeyökkönen – <i>Athesis gluteosa</i>	EN	Pietaryrtti (<i>Tanacetum vulgare</i>) ym.	0-5	Klamilasta Hämeenkylään maatalousympäristöissä
viheryökkönen – <i>Calamia tridens</i>	EN	Hietakastikka (<i>Calamagrostis epigejos</i>) ym.	0-1	Ilmeisesti esiintymä Vaalimaalla, vielä 1970-luvulla yleinen Virolahdella
lattamaayökkönen – <i>Spaelotis ravida</i>	EN	Polyfagi	0-5	Ilmeisesti esiintyy edelleen merenrantojen läheisyydessä, mm. Hurppu, Eerikkälä, Siikasaari; taantunut
kirjomaayökkönen – <i>Opigena polygona</i>	EN	Polyfagi	0	Ilmeisimmin kokonaan hävinnyt, viimeksi havaittu 2007. 1970- ja 1980-luvulla melko yleinen Virolahdella.
suomenmaayökkönen – <i>Actebia fennica</i>	EN	Polyfagi	0	Ilmeisimmin kokonaan hävinnyt, viimeksi havaittu 1985 Eerikkälästä. 1970-luvulla esiintyi melko laajalti Virolahdella.

ECO & VEGAN

**OLE
HYVÄ**

KOTIMAINEN - VEGAANINEN - BIOHAJOAVA
www.olehyvaluonnontuote.fi

PAPULAARI

Kahviputiikki est. 2015 Kouvola

Kuvat. Kamerat. Objektiivit. Kiikarit. Kaukoputket.

näppäri

INKEROINEN 05 317 1646 www.fotonappari.fi KOUVOLA 05 311 5066

Tehdään yhdessä
puhdas ympäristö

Kun sinä huolehdit lajittelusta,
me ohjaamme lajitellut jätteesi
raaka-aineeksi ja energiaksi.

Yhdessä pidämme ympäristön puhtaana
tänään ja huomenna.

**KYMENLAAKSON
JÄTE**

Ekokaari 50
46860 Keltakangas
vaihde 05 744 3400
www.kymenlaaksonjate.fi

Kymijoen
vesi ja ympäristö ry

YMPÄRISTÖTUTKIMUKSIA 57 VUOTTA

- vesistötutkimukset
- sedimenttitutkimukset
- pohjaeläintutkimukset
- kalastotutkimukset
- ympäristöluvat ja neuvonta

Tapiontie 2 C, 45160 KOUVOLA
puh. (05) 5445 920
toimisto.kyvsy@vesiensuojelu.fi
www.kymijoenvesijaymparisto.fi

LABORATORIOPALVELUT
Kymen Ympäristölaboratorio Oy
Patosillantie 2, Kuusankoski
puh. (05) 5443 300
info@kymylab.fi, www.kymylab.fi

UPM BIOFORE

BEYOND FOSSILS

Vaahteratalon

LUONTOPUOTI

Avoinna
ma-ke klo 10-15
la klo 10-14

Varuskuntakatu 8
45100 Kouvola

Vuokraa *Vaahteratalo*
pyörä *Bike Rental*
+358 50 438 1488

**Ilmastonmuutosta hidastamassa
Monimuotoisuutta edesauttamassa
Vesien pilaantumista ehkäisemässä**

**Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry
toimii luonnon puolesta**

**Toimistossa
Maastossa
Kokouksissa
Talkoissa**

Suomen luonnonsuojeluliiton
Kymenlaakson piiri ry

